



# Štátna veterinárna a potravinová správa SR

Botanická č. 17, 842 13 Bratislava

---

## Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu afrického moru koní na území Slovenskej republiky

Predložil:

**Prof. MVDr. Jozef Bíreš DrSc.**

**Hlavný veterinárny lekár SR**

Schválil:

**Prof. Ing. Lubomír Jahnátek, CSc.**

**Minister pôdohospodárstva a rozvoja  
vidieka SR**

**December 2013**

Pohotovostný plán je rozdelený do 12 sekcií.

Tento dokument upravuje rizikový plán pre prípad podozrenia a výskytu afrického moru koní na území Slovenskej republiky.

Bol vypracovaný v decembri 2013.

<u>Číslo Sekcie</u>	<u>Téma</u>
1.	Zákonné právomoci
2.	Finančné zabezpečenie
3.	Hierarchia kontrolných orgánov
4.	Národné centrum pre tlmenie chorôb
5.	Kontrola na miestnej úrovni
6.	Skupina odborníkov pre africký mor koní
7.	Ľudské zdroje
8.	Smernice pre zamestnancov
9.	Diagnostické laboratóriá
10.	Núdzové a ochranné očkovanie
11.	Výcvikové programy
12.	Publicita / Informovanie verejnosti o africkom more koní

## SEKCIA 1 ZÁKONNÉ PRÁVOMOCI

Slovenská republika má zákonné právomoci na zabezpečenie rýchlej a účinnej kontroly a opatrení na tlmenie afrického moru koní a implementovanie pohotovostného plánu.

### 1.1 Právny rámec pre kontrolu afrického moru koní je obsiahnutý v týchto dokumentoch:

Zákon č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v platnom znení (ďalej len zákon č. 39/2007 Z.z.),

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 309/2003 Z.z. z 9.júla 2003, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o opatreniach na tlmenie afrického moru koní v platnom znení (ďalej len NV č. 309/2003 Z.z.), ktorým bola transponovaná smernica Rady 92/35/EHS z 29. apríla 1992, ktorou sa stanovujú pravidlá kontroly a opatrenia na boj s africkým morom koní v platnom znení.

### 1.2 Usmrtenie infikovaných zvierat a jedincov, ktoré prišli do kontaktu s infikovanými zvieratami a spôsob nahradenia škody

Orgán veterinárnej správy môže nariadiť pri podozrení na chorobu alebo pri výskyte choroby uvedenej v § 17 ods. 1 zákona č. 39/2007 Z.z. alebo podľa osobitného predpisu (NV č. 309/2003 Z.z.) opatrenia na zabránenie šíreniu choroby, najmä izoláciu alebo usmrtenie zvierat, obmedzenie alebo zákaz premiestňovania a prepravy zvierat druhov rodu koňovité, ako aj materiálov, ktoré môžu byť nositeľom pôvodcu choroby, používanie v budovách na ustajnenie zvierat rodu koňovité a okolo týchto budov primerané prostriedky na ničenie hmyzu.

Nariadenie Rady ( ES) 1099/2009 o ochrane zvierat počas usmrcovania.

Nariadenie vlády SR č. 432/2012 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat počas usmrcovania.

Podľa § 6 NV č. 309/2003 Z.z. po úradnom potvrdení výskytu afrického moru koní v infikovanom chove orgán veterinárnej správy nariadi bezodkladne usmrtiť pod úradnou kontrolou zvieratá rodu koňovité v infikovanom chove, ktoré sú nakazené africkým morom koní alebo majú klinické príznaky afrického moru koní.

Ak sa na území Slovenskej republiky vyskytne africký mor koní, chovateľovi zvierat možno poskytnúť podporu na úhradu nákladov a strát spôsobených nariadenými opatreniami (§ 45 zákona č. 39/2007 Z.z.).

### 1.3 Hlásenie o podozrení z výskytu afrického moru koní

Sanitačné práce a iné činnosti v ohnisku

Kontrola premiestňovania zvierat

Odstránenie kadáverov

Zákon č. 39/2007 Z.z. (§ 17 a § 37) ukladá vlastníkom a držiteľom zvierat, ako aj iným osobám, oprávneným disponovať so zvieratami, **povinnosť hlásiť orgánu veterinárnej správy podozrenie alebo výskyt** afrického moru koní, ako aj iné skutočnosti závažné v záujme ochrany zdravia zvierat a ochrany zdravia ľudí a podľa svojich možností urobiť nevyhnutné opatrenia na to, aby nedošlo k rozšíreniu choroby.

Povinnosť bezodkladného ohlásenia výskytu, alebo podozrenia na výskyt afrického moru koní príslušnému orgánu veterinárnej správy alebo úradnému veterinárnemu lekárovi je ustanovená pre vlastníka, držiteľa alebo iné fyzické alebo právnické osoby, ktoré sú oprávnené disponovať živými zvieratami alebo produktmi živočíšneho pôvodu v § 3 NV č. 309/2003 Z.z.

Ak sa v chove nachádza jedno zviera alebo viac zvierat rodu koňovité podozrivých z afrického moru koní, úradný veterinárny lekár bezodkladne zavedie úradné prostriedky vyšetrovania, ktorými sa potvrdí alebo vylúči výskyt choroby.

Podrobný postup, vrátane podmienok a požiadaviek na **premiestňovanie zvierat**, ustanovuje NV č. 309/2003 Z.z..

**Kontrola premiestňovania zvierat** bude vykonávaná príslušníkmi policajného zboru a ozbrojených síl na základe súčinnosti pri výkone štátnej správy vo veterinárnej oblasti (§ 16 zákona č. 39/2007 Z.z.).

**Likvidácia kadáverov** sa uskutoční v súlade s nariadením Rady (ES) č. 1069/2009, ktorým sa ustanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa vedľajších živočíšnych produktov a odvodených produktov neurčených na ľudskú spotrebu a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1774/2002.

#### 1.4 Vymedzenie ochranných pásiem a pásiem dohľadu.

Podľa § 8 NV č. 309/2003 Z.z. po úradnom potvrdení diagnózy afrického moru koní príslušný orgán vymedzí ochranné pásmo a pásmo dohľadu. Pásmo sa vymedzia na základe geografických, administratívnych, ekologických a epizootologických faktorov spojených s africkým morom koní a so štruktúrou kontroly.

Ochranné pásmo pozostáva z územia s polomerom najmenej 100 km okolo infikovaného chovu. Pásmo dohľadu pozostáva z územia presahujúceho ochranné pásmo najmenej o 50 km, v ktorom nebolo vykonané žiadne systematické očkovanie počas posledných 12 mesiacov.

Príslušný orgán môže požiadať Európske spoločenstvo o zmenu pásiem.

#### 1.5 Očkovanie – vakcinácia

Príslušný orgán nariadi vykonať v chovoch v okruhu 20 km okolo infikovaného chovu, ktorý je súčasťou ochranného pásma, systematické očkovanie zvierat rodu koňovité očkovacou látkou povolenou príslušným orgánom a ich identifikáciu jasnou, nezmazateľnou značkou aplikovanou schválenou metódou v súlade s požiadavkami Európskych spoločenstiev.

Na základe epizootologických, meteorologických, geografických alebo klimatologických okolností príslušný orgán môže upustiť od nariadenia výkonu očkovania; hlavný veterinárny lekár o tom informuje Európsku komisiu.

Príslušný orgán môže nariadiť očkovanie aj v časti ochranného pásma presahujúcom 20 km okolo infikovaného chovu, ak v dôsledku geografickej, ekologickej alebo meteorologickej situácie, alebo v dôsledku premiestňovania do chovu alebo z chovu, v ktorom bola potvrdená choroba, existujú príčiny na podozrenie rozšírenia afrického moru koní; hlavný veterinárny lekár o tom informuje Európsku komisiu.

Očkovanie v pásme dohľadu je zakázané.

#### 1.6 Súčinnosť orgánov policajného zboru, jednotiek civilnej ochrany, príslušníkov ozbrojených síl a colných orgánov

Podľa § 16 zákona č. 39/2007 Z.z. sú príslušníci policajného zboru, jednotky civilnej ochrany, príslušníci ozbrojených síl a colných orgánov povinní spolupracovať pri zabránení šíreniu choroby a eradikácii choroby, ak o to orgán veterinárnej správy, veterinárny inšpektor alebo úradný veterinárny lekár požiada. V prípade potreby je možné zvolať krízový štáb príslušného okresného úradu k riešeniu tohto problému.

### **SEKCIA 2 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE**

#### 2.1 Personál

Mzdové náklady pracovníkov orgánov veterinárnej správy, ako aj pracovníkov, zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách, sú kryté zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

#### 2.2 Materiálne vybavenie a spotrebný materiál

Náklady na materiálne vybavenie a spotrebný materiál sú kryté zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

#### 2.3 Usmrtenie zvierat, odstránenie kadáverov a kontaminovaného materiálu, sanitácia. Vyplatenie podpory

Chovateľovi zvierat možno poskytnúť podporu na úhradu nákladov a strát spôsobených nariadenými opatreniami (§ 45 zákona č. 39/2007 Z.z.).

### **SEKCIA 3 HIERARCHIA KONTROLNÝCH ORGÁNOV**

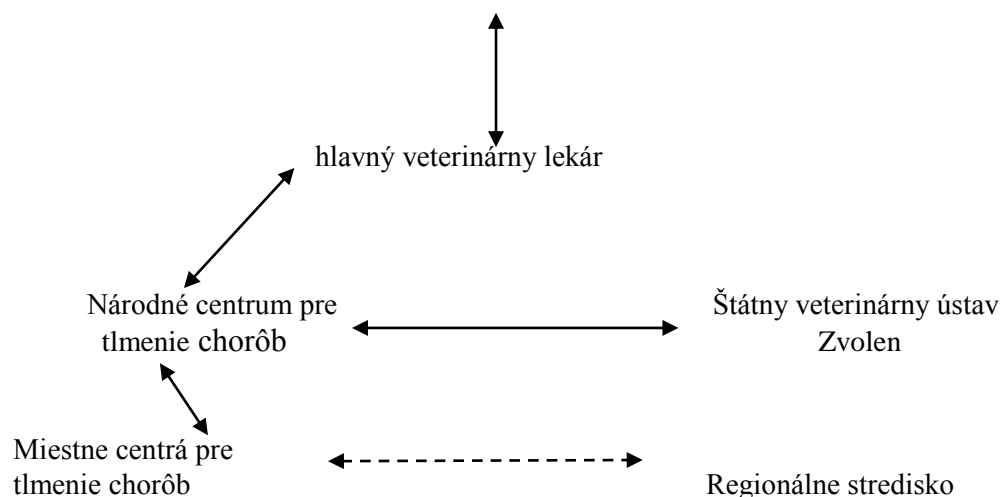
3.1 Zodpovednosť za kontrolu afrického moru koní na území Slovenskej republiky má minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky. Výkonom kontroly je poverený hlavný veterinárny lekár.

3.2 Hlavný veterinárny lekár splnomocňuje pracovníka národného centra pre tlmenie chorôb, aby vypracoval a aktualizoval pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu afrického moru koní.

V prípade výskytu choroby bude národné centrum riadiť všetky činnosti v súlade s príkazmi hlavného veterinárneho lekára.

Miestne centrá sú zodpovedné za kontrolu afrického moru koní (ohniská a obmedzenia) v rámci svojho regiónu.

Minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR



## SEKCIA 4 NÁRODNÉ CENTRUM PRE TLMENIE CHORÔB

Národné centrum pre tlmenie chorôb je zriadené ako dočasné centrum v prípade výskytu choroby podliehajúcej hláseniu.

4.1 Hlavný veterinárny lekár s podporou národného centra pre tlmenie chorôb je zodpovedný za :

- riadenie miestnych centier pre tlmenie chorôb
- styk s diagnostickými laboratóriami
- zabezpečenie finančných prostriedkov na uskutočnenie pohotovostného plánu
- zabezpečenie výcvikových programov a nominovanie pracovníkov pre verejné výcvikové programy
- zabezpečenie osvetových kampaní
- riadenie ostatných orgánov v prípade vzniku infekčnej choroby
- rozmiestnenie personálu a ostatných zdrojov do miestnych centier pre tlmenie chorôb
- určenie ochranných pásiem a pásiem dohľadu (pokiaľ je to nevyhnutné)
- uzavretie hraničných priechodov v prípade potreby
- schválenie uvoľnenia očkovacích látok a určenie vakcinačných pásiem
- zabezpečenie núdzových finančných zdrojov, určených na krytie nákladov spojených s epidémiou
- styk s poľnohospodárskymi obchodnými združeniami a médiami
- informovanie O.I.E.
- styk s Európskou komisiou
- informovanie kompetentnej authority členského štátu v prípade, že kontrolné pásma zasahujú na územie tohto štátu

4.2. Hlavný veterinárny lekár je oprávnený v naliehavých prípadoch priamo riadiť každého veterinárneho lekára, ktorý vykonáva odborné veterinárne činnosti na území Slovenskej republiky.

- 4.3. Národné centrum pre tlmenie chorôb je vybavené :
- potrebným zariadením a zásobami (prostriedkami komunikácie – telefónmi, faxmi)
  - mapami a inými materiálmi potrebnými na riadenie opatrení na tlmenie chorôb
  - zoznamami národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade vypuknutia choroby (Príloha č. 10).

## **SEKCIA 5 KONTROLA NA MIESTNEJ ÚROVNI**

- 5.1 Za pripravenosť na výskyt a kontrolu afrického moru koní na miestnej úrovni je zodpovedný regionálny veterinárny lekár. Každé miestne centrum riadi obvykle inšpektor pre zdravie a ochranu zvierat, ktorý je zodpovedný priamo hlavnému veterinárnemu lekárovi Slovenskej republiky. Počet a umiestnenie regionálneho strediska/stredísk je také, že personál, ktorý pracuje mimo strediska sa môže ľahko dostať do každého chovu hospodárskych zvierat v rámci oblasti, ktorú má pod kontrolou a vrátiť sa v priebehu dňa. Existuje 40 regionálnych veterinárnych a potravinových správ a centier, ktoré sledujú zdravotný stav zvierat v svojom regióne. Mapa ukazujúca územie, ktoré pokrýva každé centrum, je v Prílohe č. 2 tohto národného pohotovostného plánu.
- 5.2 V prípade výskytu choroby môže regionálny veterinárny lekár určiť dočasné centrum pre tlmenie choroby v mieste výskytu infekčnej choroby.
- 5.3 Miestne centrá pre tlmenie chorôb sú vybavené potrebnými zariadeniami a zásobami, aby mohli okamžite zasiahnuť v prípade vzniku choroby. Zoznam formulárov a oznámení používaných miestnymi centrami je v Prílohe č. 3 tohto národného pohotovostného plánu. Zoznam osôb a organizácií v oblasti zahrnutej do centra, ktoré musia byť kontaktované v prípade vypuknutia choroby je aktualizovaný a je stanovený postup hlásenia (Príloha č. 4 a Príloha č. 10).
- 5.4 V stave núdze môžu byť potrebné zariadenia a materiál dodané aj prostredníctvom súkromných firiem.
- 5.5 Miestne centrá pre tlmenie chorôb zodpovedajú za :
- implementovanie kontrolných opatrení s ohľadom na ochranu životného prostredia
  - riadenie a výkon miestnych kontrolných opatrení v prípade vzniku choroby
  - styk s národným centrom pre tlmenie chorôb, za vymedzenie ohniska, určenie rozsahu ochranných pásiem a pásiem pozorovania
  - zabezpečenie epizootologického vyšetrovania v spolupráci so skupinou odborníkov a za transport vzoriek do diagnostických laboratórií
  - udržiavanie spojenia s ŠVÚ Zvolen v súvislosti s odberom a transportom vzoriek
  - dozor nad ohniskom a nad všetkými prácami v infikovaných chovoch, nad usmrcovaním zvierat a odstránením všetkých vnímavých zvierat postihnutých africkým morom koní ako aj zvierat z kontaktných chovov, t. j. zvierat podozrivých z infekcie a kontaminácie (nákazy a nakazenia)
  - dozor nad čistením a dezinfekciou infikovaných priestorov, materiálu a dopravných prostriedkov
  - určenie vakcinačného tímu
  - vyšetrovanie chovov v ochrannom pásme a pásme dohľadu

- rozhodovanie vo veci premiestňovania zvierat, prepravy produktov živočíšneho pôvodu, vedľajších živočíšnych produktov, krmív a materiálov v ochrannom pásme a pásme dohľadu, ktoré môžu byť nositeľmi vírusu afrického moru koní, uzatvorenie trhov a bitúnkov
- udržiavanie spojenia s políciou, poľnohospodárskymi a obchodnými spoločnosťami, farmármi, bitúnkami a ostatnými prevádzkovateľmi potravinárskych podnikov, kafilériami a ostatnými spracovateľmi VŽP, prevádzkovateľmi krmivárskych podnikov a pod.
- pravidelné informovanie verejnosti o rizikách infekcie a za pripravenosť v prípade vzniku infekčnej choroby na území svojho regiónu
- vykonávanie osvetových kampaní
- usporiadanie a zúčastňovanie sa na cvičeniach pre úspešné tlmenie chorôb
- súčinnosť pri ohodnocovaní vzniknutých škôd

5.6 Povinnosti pri výskyte infekčnej choroby vyplynú i pre ďalšie orgány.

- polícia, armáda, civilné organizácie – budú asistovať pri zabezpečení infikovaných priestorov a kontrolovať pohyb v oblasti.

5.7 Miestne centrá pre tlmenie chorôb majú takéto zloženie

- koordinančný tím
- administratívny tím
- epizootologický tím
- eradikačný tím
- vakcinačný tím
- kontrolný tím

V prípade výskytu infekčnej choroby môže regionálny veterinárny lekár po konzultácii s nadriadeným orgánom požiadať o pomoc iné centrum.

5.8 Miestne centrum pre tlmenie chorôb bude v nepretržitom kontakte s národným centrom a skupinou odborníkov pre africký mor koní, aby sa určila správna stratégia eradikácie choroby.

## **SEKCIA 6 SKUPINA ODBORNÍKOV PRE AFRICKÝ MOR KONÍ**

6.1 Skupina odborníkov s podrobnými znalosťami o africkom more koní bola vytvorená v spolupráci s národným centrom pre tlmenie chorôb a ŠVÚ Zvolen (Príloha č. 4).

6.2 Skupina odborníkov má nasledujúce povinnosti

- V prípade primárneho ohniska spracovať epizootologické a entomologické, prípadne klimatické šetrenie na základe šetrení vykonaných epizootologickým tímom v ohnisku choroby, ktoré poskytne rozsiahle zhodnotenie rizika
- V priebehu tlmenia choroby sa zaoberať vzniknutými konkrétnymi problémami a poskytovať rady miestnym centrám
- Udržiavať si odborné znalosti pri zvládnutí naliehavých prípadov a znalosti o chorobách uvedených v Prílohe 1 zákona č. 39/2007 Z. z. v rámci Slovenskej republiky a rozvíjať nové stratégie kontroly a techniky, ak je to potrebné
- Školiť a poskytovať rady ostatnému personálu o núdzových opatreniach



- 6.3 Skupina odborníkov pracujúcich v teréne musí mať poznatky o:
- Aktuálnom rozmiestnení lapačov hmyzu
  - Oblasť a ekologických podmienkach vo vzťahu k aktivite vektora afrického moru koní, ktorým sú pakomáre z rodu *Culicoides*.
  - Klimatických a pedologických pomeroch v danej oblasti
  - Pravdepodobnosti výskytu určitého druhu pakomára z rodu *Culicoides*, ktorý je zodpovedný za prenos vírusu v danej oblasti
- 6.4 Skupina odborníkov pracujúcich v laboratóriách musí byť schopná
- Identifikovať druh pakomára z rodu *Culicoides*, ktorý je zodpovedný za prenos vírusu v danej oblasti
- 6.5 Správa o výskyte z primárneho ohniska popisuje
- situáciu v infikovanom chove,
  - súčet a druhy vnímavých zvierat; metódy chovu,
  - počet klinicky postihnutých zvierat,
  - veľkosť a umiestnenie chovu a jeho vzťah s ostatnými chovmi, verejnými cestami a pod.,
  - pravdepodobný druh pakomára rodu *Culicoides*, zodpovedného za prenos afrického moru koní,
  - miestna meteorologická situácia, pokiaľ nie je k dispozícii z neďalekej meteorologickej stanice,
  - posledné premiestňovanie zvierat do chovu a z chovu.
- 6.6 Na základe týchto zistení poskytne vedúci skupiny rady miestnemu alebo národnému centru o
- možnom pôvode choroby,
  - pravdepodobnej dobe zavlečenia a trvania infekcie,
  - chovy, v ktorých je najväčšie riziko rozširovania infekcie,
  - sledovanie a iné opatrenia, ktoré sa musia vykonať za účelom obmedzenia šírenia infekcie.
- 6.7 Skupina má k dispozícii zariadenie na odber vzoriek a komunikačné zariadenie.
- 6.8 Skupina odborníkov nie je zodpovedná za zabíjanie a odstraňovanie zvierat a iné rutinné opatrenia v infikovaných priestoroch. Tieto úlohy sú povinnosťou miestnych centier pre tlmenie afrického moru koní.

## **SEKCIA 7 ĽUDSKÉ ZDROJE POŽADOVANÉ V PRÍPADE NÚDZOVÝCH SITUÁCIÍ**

- 7.1 Slovenská republika má dostatok ľudských zdrojov (Príloha č. 5) vrátane personálu laboratórnej diagnostiky (Sekcia 9), zariadenia a materiálneho vybavenia (Príloha č. 9) a infraštruktúry (Sekcia 3) na zabezpečenie rýchlej a efektívnej eradikačnej kampane.

- 7.2 Národné centrum pre tlmenie chorôb má k dispozícii zoznam veterinárnych lekárov a administratívnych pracovníkov, ktorí môžu byť privolaní v prípade výskytu afrického moru koní.  
K dispozícii je 40 miestnych centier s vybavením (Príloha č. 2) i personálom. Hlavný veterinárny lekár je podľa § 6 zákona č. 39/2007 Z. z. oprávnený v naliehavých prípadoch priamo riadiť každého veterinárneho lekára, ktorý vykonáva odborné veterinárne činnosti na území SR, nariadiť núdzové opatrenia, ako aj riadiť zamestnancov orgánov verejnej správy a iné osoby, ktorých činnosti sú potrebné na kontrolu alebo eradikáciu choroby zvierat. Nasadenie a koordináciu pracovníkov do iných regionov/okresov bude riadiť národné centrum.
- 7.3 Školení pracovníci pre prípad výskytu afrického moru koní sú uvedení v Prílohe č. 5.

## **SEKCIA 8 SMERNICE PRE ZAMESTNANCOV**

Operačný manuál pre africký mor koní je v Prílohe č. 6.

## **SEKCIA 9 DIAGNOSTICKÉ LABORATÓRIÁ**

### **9.1 Diagnostické laboratórium pre africký mor koní**

V prípade vypuknutia afrického moru koní a v rámci surveillancie pri jeho zdolávaní laboratórium ŠVÚ Zvolen vykonáva diagnostické vyšetrenie vzoriek (podľa Prílohy IV k smernici 2009/156/ES) v súlade s diagnostickým manuálom OIE.

Laboratórium vykonáva virologickú a sérologickú diagnostiku.

Na virologické vyšetrenie (real-time PCR metóda) sa zasielajú nasledovné vzorky:

- krv s EDTA, natívna krv (z akútne chorých zvierat s klinickými príznakmi),
- slezina, pľúca, lymfatické uzliny (z uhynutých zvierat).

Na sérologické vyšetrenie (ELISA metóda) sa zasiela

- natívna krv.

Medzi diagnostickým laboratóriom ŠVÚ Zvolen, hlavným veterinárnym lekárom, národným centrom pre tlmenie chorôb a skupinou odborníkov existuje systém priamej komunikácie.

Diagnostiku pakomárov z rodu *Culicoides* vykonáva diagnostické laboratórium ŠVÚ Zvolen.

## **SEKCIA 10 VAKCINÁCIA**

10.1 Pohotovostný plán pre vakcináciu a je uvedený v Prílohe č. 7.

10.2 Informácia o antigénnej štruktúre vírusu spôsobujúceho epidémiu a o najvhodnejšom používanom druhu očkovacej látky sa v prípade núdzovej situácie získa z referenčného laboratória Spoločenstva.

10.3 Národné centrum pre tlmenie chorôb bude zodpovedné za získanie očkovacej látky, berúc do úvahy legislatívu Spoločenstva a za jej dodanie do oblastí, v ktorých sa bude používať.

Centrum pre vakcináciu bude zriadené v rámci miestneho centra pre tlmenie chorôb alebo v jeho blízkosti a bude pod kontrolou vedúceho miestneho centra.

Pred tým, ako sa vykoná vakcinácia, budú zvieratá klinicky vyšetrené a budú vakcinované len vtedy, ak boli bez klinických príznakov.

## **SEKCIA 11 TRÉNINGOVÉ PROGRAMY**

11.1 Pre veterinárnych lekárov a technických asistentov orgánov štátnej správy vo veterinárnej oblasti je zavedený jednotný program školení.

11.2 Školenie pre skupinu odborníkov a pre členov národného centra pre tlmenie chorôb je v rámci programu kurzov o nakaľivých chorobách v celom Spoločenstve a zahŕňa patogenézu, klinickú a laboratórnu diagnostiku, epizootológiu, sledovanie a surveillance, všeobecné a špecifické kontrolné opatrenia, používanie meteorologických a prediktívnych údajov a postupy v infikovaných chovoch.

11.3 Tréningové cvičenia pre ostatných zamestnancov organizuje ŠVPS SR a skupina odborníkov za pomoci zamestnancov na všetkých úrovniach.

Tréningový program zahŕňa:

- úvod do problematiky (etiológia, patogenéza, epizootológia, symptómy atd.),
- stanovenie diagnózy,
- postupy v podozrivých a známych infikovaných chovoch,
- epizootologické šetrenie,
- postupy v ochrannom pásme a pásme dohľadu,
- sledovanie a surveillance,
- postupy v národnom centre pre tlmenie chorôb,
- postupy v miestnom centre pre tlmenie chorôb,
- ochrana zvierat (welfare) počas zabíjania a v chovoch s reštrikčnými opatreniami,
- uchovávanie záznamov na všetkých stupňoch,
- komunikácia a hlásenie v rámci organizačnej štruktúry,
- úlohy/povinnosti centier pre tlmenie chorôb a skupiny odborníkov,

- účinný rozhodovací proces,
- hlásenia (notifikácia) a postupy publicity.

Úradné školenia sa uskutočňujú pravidelne za účelom podporovania informovanosti a spôsobilosti a s cieľom zabezpečiť, aby boli poskytnuté novým pracovníkom na začiatku ich pracovného zaradenia teoretické vedomosti o africkom more koní.

Okrem takýchto školení sa uskutočňujú pohotovostné cvičenia, ktoré pokiaľ možno čo najrealistickejšie simulujú postupy tlmenia chorôb.

Pri pohotovostných cvičeniach sú k dispozícii zariadenia na:

- podporu operatívneho riadenia v ohnisku,
- poskytovanie rýchleho sledovania kontaktných chovov a rizikových stád,
- simulovanie rozširovania ochorenia medzi chovmi,
- porovnávanie následkov rôznych kontrolných stratégií,
- riešenie možných problémov, ktoré sa pravdepodobne reálne vyskytnú.

Pracovníci laboratórnej diagnostiky sa aktívne zúčastňujú na pohotovostných cvičeniach, okrem toho absolvujú špeciálne školenia o laboratórnych diagnostických technikách.

Efektívnosť každého pohotovostného cvičenia je vyhodnotená, pripravená je správa a skúsenosť sa využíva na zdokonalenie plánovania následných tréningových podujatí.

## **SEKCIA 12 PUBLICITA A INFORMOVANIE VEREJNOSTI O AFRICKOM MORE KONÍ**

12.1 Cieľom publicity a informačných kampaní je zabezpečiť rozsiahlu informovanosť o africkom more koní, o klinických príznakoch, aby osoby, ktoré sú v pravidelnom kontakte s vnímavými zvieratami, okamžite hlásili podozrenie na africký mor koní. Informovanosť je zabezpečená odbornými článkami v časopisoch, organizovaním prednášok, kurzov, prostredníctvom médií, zverejnením informácií na webovej stránke Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR: [www.svps.sk](http://www.svps.sk).

12.2 Regionálne veterinárne a potravinové správy udržiavajú kontakt s chovateľmi, informujú ich o meniacej sa aktuálnej nálezovej situácii v prípade ohrozenia Slovenskej republiky touto chorobou, v členských štátoch Európskej Únie a v tretích krajinách.

## **Prílohy**

1. Národné centrum pre tlmenie chorôb zvierat
2. Mapa ukazujúca územie, ktoré pokrývajú miestne centrá pre tlmenie chorôb
3. Zoznam formulárov a hlásení používaných miestnymi centrami pre tlmenie chorôb
4. Skupina odborníkov pre africký mor koní
5. Veterinárni lekári školení pre prípad výskytu afrického moru koní
6. Operačný manuál pre africký mor koní
7. Pohotovostný plán pre vakcináciu
8. Miestne centrá pre tlmenie chorôb
9. Vybavenie miestnych centier pre tlmenie chorôb
10. Zoznam národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade vypuknutia afrického moru koní

## **Príloha č. 1**

### **Národné centrum pre tlmenie chorôb zvierat**

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky  
Botanická 17  
843 12 Bratislava

Funkciu vedúceho Národného centra pre tlmenie chorôb zvierat plní vedúci odboru zdravia a ochrany zvierat ŠVPS SR.

**MVDr. Ľubomír JANIUK**

tel.: 02/602 57 230, 02/602 57 229

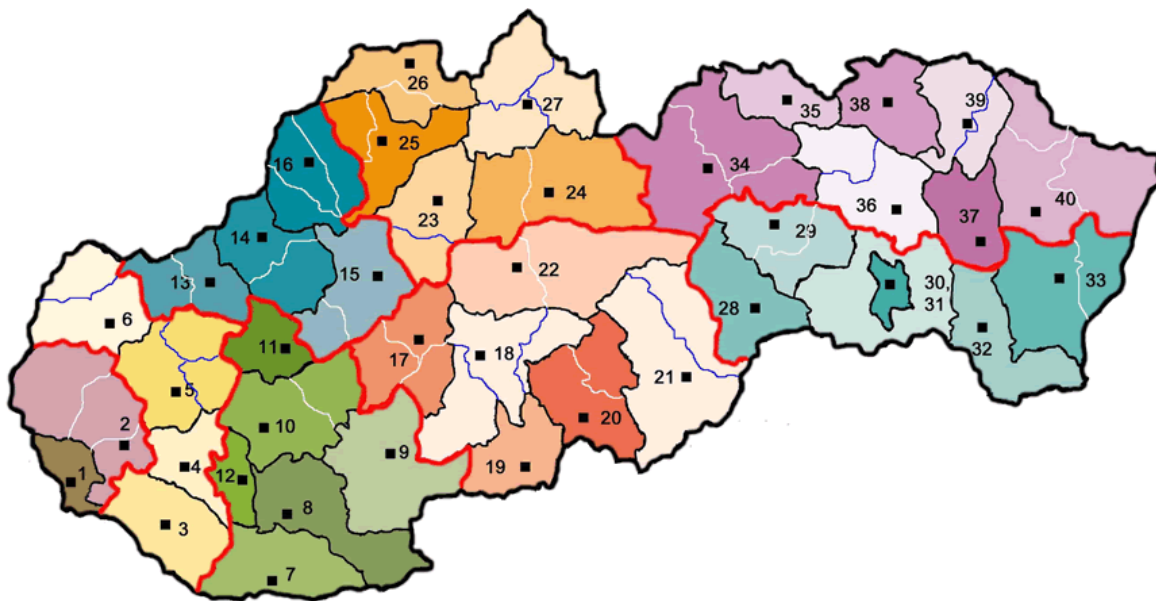
fax: 02/602 57 247

E-mail: janiuk@svps.sk

## Príloha č. 2

### Mapa ukazujúca územie, ktoré pokrývajú miestne centrá pre tlmenie chorôb

1	Bratislava	13	Nové Mesto nad Váhom	28	Rožňava
2	Senec	14	Trenčín	29	Spišská Nová Ves
3	Dunajská Streda	15	Púchov	30	Košice – mesto
4	Galanta	16	Prievidza	31	Košice – okolie
5	Trnava	17	Žiar nad Hronom	32	Trebišov
6	Senica	18	Zvolen	33	Michalovce
7	Komárno	19	Veľký Krtíš	34	Poprad
8	Nové Zámky	20	Lučenec	35	Stará Ľubovňa
9	Levice	21	Rimavská Sobota	36	Prešov
10	Nitra	22	Banská Bystrica	37	Vranov nad Topľou
11	Topoľčany	23	Martín	38	Bardejov
12	Šaľa	24	Liptovský Mikuláš	39	Svidník
		25	Žilina	40	Humenné
		26	Čadca		
		27	Dolný Kubín		



1. [RVPS Bratislava-mesto](#), Polianky 8, 841 01 Bratislava - 42, tel.: 02 64461209, [Riaditel.BA@svps.sk](mailto:Riaditel.BA@svps.sk)
2. [RVPS Senec](#), Svätoplukova 50, 903 01 Senec, tel.: 02 45926213, [Riaditel.SC@svps.sk](mailto:Riaditel.SC@svps.sk)
3. [RVPS Dunajská Streda](#), Obchodná 789/3, 929 01 Dunajská Streda, tel.: 031 5524870, [Riaditel.DS@svps.sk](mailto:Riaditel.DS@svps.sk)
4. [RVPS Galanta](#), Hodská 353/19, 924 25 Galanta, tel.: 031 7807109, [Riaditel.GA@svps.sk](mailto:Riaditel.GA@svps.sk)
5. [RVPS Trnava](#), Zavorská 11, 918 21 Trnava 1, tel.: 033 5501447, [Riaditel.TT@svps.sk](mailto:Riaditel.TT@svps.sk)
6. [RVPS Senica](#), Čáčovská 305, 905 01 Senica nad Myjavou, tel.: 034 6512881, [Riaditel.SE@svps.sk](mailto:Riaditel.SE@svps.sk)
7. [RVPS Komárno](#), Štúrova 5, 945 01 Komárno, tel.: 035 7731235, [Riaditel.KN@svps.sk](mailto:Riaditel.KN@svps.sk)

8. **RVPS Nové Zámky**, Komjatická 65, 940 89 Nové Zámky, tel.: 035 428311, [Riaditel.NZ@svps.sk](mailto:Riaditel.NZ@svps.sk)
9. **RVPS Levice**, M.R. Štefánika 24, 934 03 Levice, tel.: 036 6312352, [Riaditel.LV@svps.sk](mailto:Riaditel.LV@svps.sk)
10. **RVPS Nitra**, Akademická 1, 949 80 Nitra 1, tel.: 037 6536202, [Riaditel.NR@svps.sk](mailto:Riaditel.NR@svps.sk)
11. **RVPS Topoľčany**, ul. Dr. P. Adámiho 17, 955 01 Topoľčany, tel.: 038 5326068, [Riaditel.TO@svps.sk](mailto:Riaditel.TO@svps.sk)
12. **RVPS Šaľa**, Školská 5, 927 00 Šaľa, tel.: 031 770 21 70,7715177 [Riaditel.SA@svps.sk](mailto:Riaditel.SA@svps.sk)
13. **RVPS Nové Mesto/Váhom**, Tajovského 235/7, 915 01 Nové Mesto/Váh., tel.: 032 712546, [Riaditel.NM@svps.sk](mailto:Riaditel.NM@svps.sk)
14. **RVPS Trenčín**, Súdna 22, 911 01 Trenčín, tel.: 032 6522123, [Riaditel.TN@svps.sk](mailto:Riaditel.TN@svps.sk)
15. **RVPS Prievidza**, Mariánska 6, 971 01 Prievidza, tel.: 046 5423009, [Riaditel.PD@svps.sk](mailto:Riaditel.PD@svps.sk)
16. **RVPS Púchov**, Moravská 1343/29, 020 01 Púchov, tel.: 042 4641315, [Riaditel.PU@svps.sk](mailto:Riaditel.PU@svps.sk)
17. **RVPS Žiar nad Hronom**, ul. SNP 612/120, 965 01 Žiar nad Hronom, tel.: 045 6732737, [Riaditel.ZH@svps.sk](mailto:Riaditel.ZH@svps.sk)
18. **RVPS Zvolen**, Nám. SNP 50, 960 01 Zvolen, tel.: 045 533039, [Riaditel.ZV@svps.sk](mailto:Riaditel.ZV@svps.sk)
19. **RVPS Veľký Krtíš**, Osloboditeľov 33, 990 01 Veľký Krtíš, tel.: 047 4830741, [Riaditel.VK@svps.sk](mailto:Riaditel.VK@svps.sk)
20. **RVPS Lučenec**, Ulica mieru 2, 984 01 Lučenec, tel.: 047 4322431, [Riaditel.LC@svps.sk](mailto:Riaditel.LC@svps.sk)
21. **RVPS Rimavská Sobota**, Kirijevská 22, 979 01 Rimavská Sobota, tel.: 047 5631410, [Riaditel.RS@svps.sk](mailto:Riaditel.RS@svps.sk)
22. **RVPS Banská Bystrica**, Rudlovska cesta 6, 975 90 Banská Bystrica 1, tel.: 048 4125602, [Riaditel.BB@svps.sk](mailto:Riaditel.BB@svps.sk)
23. **RVPS Martin**, Záturčianska 1, 036 80 Martin, tel.: 043 4221481, [Riaditel.MT@svps.sk](mailto:Riaditel.MT@svps.sk)
24. **RVPS Liptovský Mikuláš**, Kollárova 2, 031 01 Liptovský Mikuláš, tel.: 044 5523814, [Riaditel.LM@svps.sk](mailto:Riaditel.LM@svps.sk)
25. **RVPS Žilina**, Jedľová 44, 010 04 Žilina 4, tel.: 041 7631235, [Riaditel.ZA@svps.sk](mailto:Riaditel.ZA@svps.sk)
26. **RVPS Čadca**, Horná 2483, pošt. pr. 45, 022 01 Čadca, tel.: 041 4322277, [Riaditel.CA@svps.sk](mailto:Riaditel.CA@svps.sk)
27. **RVPS Dolný Kubín**, Pelhřimovská 2055/7, 026 01 Dolný Kubín, tel.: 043 5864935, [Sekretariat.DK@svps.sk](mailto:Sekretariat.DK@svps.sk)
28. **RVPS Rožňava**, Južná 43, 048 01 Rožňava, tel.: 058 7323182, [Riaditel.RV@svps.sk](mailto:Riaditel.RV@svps.sk)
29. **RVPS Spišská Nová Ves**, Duklianska 46, 052 01 Spišská Nová Ves, tel.: 053 4813202, [Riaditel.SN@svps.sk](mailto:Riaditel.SN@svps.sk)
30. **RVPS Košice-mesto**, Hlinkova 1/c, 040 01 Košice - mesto, tel.: 055 6325623, [Riaditel.KE@svps.sk](mailto:Riaditel.KE@svps.sk)
31. **RVPS Košice-okolie**, Kukučínova 24, 040 01 Košice - okolie, tel.: 055 6223507, [Riaditel.KS@svps.sk](mailto:Riaditel.KS@svps.sk)
32. **RVPS Trebišov**, Bottova 2, 075 01 Trebišov, tel.: 056 6722748, [Riaditel.TV@svps.sk](mailto:Riaditel.TV@svps.sk)
33. **RVPS Michalovce**, Sama Chalupku 22, 071 01 Michalovce, tel.: 056 6425001, [Riaditel.MI@svps.sk](mailto:Riaditel.MI@svps.sk)
34. **RVPS Poprad**, Partizánska 83, 058 01 Poprad, tel.: 052 723085, [Riaditel.PP@svps.sk](mailto:Riaditel.PP@svps.sk)
35. **RVPS Stará Ľubovňa**, Levočská 4/338, 064 01 Stará Ľubovňa, tel.: 052 4321182, [Riaditel.SL@svps.sk](mailto:Riaditel.SL@svps.sk)
36. **RVPS Prešov**, Levočská 112, 080 01 Prešov 1, tel.: 051 7711126, [Riaditel.PO@svps.sk](mailto:Riaditel.PO@svps.sk)
37. **RVPS Vranov nad Topľou**, Kalinčiakova 879, 093 01 Vranov nad Topľou, tel.: 057 230 64 [Riaditel.VT@svps.sk](mailto:Riaditel.VT@svps.sk)
38. **RVPS Bardejov**, Stöcklova 34, 085 01 Bardejov, tel.: 054 4722115, [Riaditel.BJ@svps.sk](mailto:Riaditel.BJ@svps.sk)
39. **RVPS Svidník**, ul. MUDr. Pribulu 2, 089 01 Svidník, tel.: 054 7522987, [Riaditel.SK@svps.sk](mailto:Riaditel.SK@svps.sk)
40. **RVPS Humenné**, Gaštanová 3, 066 01 Humenné, tel.: 057 7752963, [Riaditel.HE@svps.sk](mailto:Riaditel.HE@svps.sk)



### Príloha č. 3

#### Zoznam formulárov a hlásení používaných miestnymi centrami pre tlmenie chorôb zvierat

Názov formulára
Hlásenie o podozrení na africký mor koní
Epizootologické šetrenie pri podozrení/potvrdení na africký mor koní
Veterinárne opatrenia pri podozrení/potvrdení na africký mor koní
Správa o výskyte afrického moru koní
Denné hlásenie o epizootologickej situácii pri výskyte afrického moru koní
Veterinárne opatrenia pri potvrdení afrického moru koní (v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu, pre kontaktné chovy)
Súpis chovateľov a počty zvierat vyšetrených (vakcinovaných) na africký mor koní (v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu)
Epizootologické šetrenie pri potvrdení afrického moru koní (v ohnisku, v kontaktných chovoch)
Žiadanka na veterinárne laboratórne vyšetrenie
Správa o zániku ohniska afrického moru koní
Zrušenie veterinárnych opatrení
Úradný záznam o vykonaní predbežného a záverečného čistenia a dezinfekcie
Úradný záznam o usmrtení zvierat v ohnisku
Úradný záznam z kontroly

Vzory formulárov sú k dispozícii v FTP schránke ŠVPS SR.

## Príloha č. 4

### **Skupina odborníkov pre africký mor koní**

vedúci skupiny - MVDr. Vilém KOPŘIVA, PhD., ŠVPS SR Bratislava,  
tel. : 032/650 99 17, +421918637700  
fax : 032/652 21 23 /fax RVPS Trenčín/  
E-mail : [kopriva@svps.sk](mailto:kopriva@svps.sk)

člen - MVDr. Valerián KVOKAČKA, RVPS Prešov,  
tel. : 051/771 11 24, 0902 628 223  
fax : 051/749 36 51  
E-mail : [ZdravieZvierat.PO@svps.sk](mailto:ZdravieZvierat.PO@svps.sk)

člen - MVDr. Róbert GRIČ, RVPS Topoľčany,  
tel.: 038/532 25 36, 038/532 15 81, 0904 138 721  
fax : 038/532 60 68  
E-mail : [ZdravieZvierat.TO@svps.sk](mailto:ZdravieZvierat.TO@svps.sk)

Zástupca ŠVÚ Zvolen

## Príloha č. 5

### Zamestnanci školení pre prípad výskytu afrického moru koní

#### (i) Počet zamestnancov, ktorí môžu byť povolaní v prípade výskytu afrického moru koní v SR

Všetkých cca 980 zamestnancov je školených v istých aspektoch kontroly afrického moru koní a v prípade najhoršieho scenára môžu byť povolaní. Avšak v praxi okolo 600 úradných veterinárnych lekárov môže byť povolaných kedykoľvek a navyše okolo 50 veterinárnych technikov na pomoc miestnym centrám pre tlmenie chorôb zvierat. Zoznam týchto veterinárnych lekárov a technikov je uvedený v regionálnych pohotovostných plánoch a uchováva sa v národnom centre. V tomto zozname je uvedené:

- Meno a lokalizácia členov personálu
- Kvalifikácia, napríklad veterinárny lekár
- Praktické skúsenosti skupiny

Všetci zamestnanci, ktorí nie sú pod priamou kontrolou hlavného veterinárneho lekára majú stálu dohodu medzi hlavným veterinárnym lekárom a zamestnávateľmi o okamžitom uvoľnení takýchto zamestnancov.

#### (ii) Počet zamestnancov schopných používať niektorý z jazykov členských štátov EÚ v prípade výskytu afrického moru koní

Zoznam veterinárnych lekárov a technikov schopných plynule používať niektorý z jazykov členských štátov EÚ je uvedený v rámci regionálnych pohotovostných plánov a je uchovávaný v národnom centre.

Okrem nich sú to ďalší veterinárni lekári, ktorých jazykové schopnosti sú slabšie, avšak môžu byť využité. Jazyky sú nasledujúce:

Angličtina

Francúzština

Taliančina

Nemčina

Španielčina.

#### Skupina odborníkov

- vedúci skupiny odborníkov - veterinárny lekár, skúsený alebo školený v epizootológii a klinickej diagnóze
- veterinárny lekár so skúsenosťami alebo školený v zabíjaní, odstraňovaní kadáverov, čistení a dezinfekcii
- odborník diagnostického laboratória, skúsený vo vykonávaní laboratórneho testu.

Skupina odborníkov má prístup k meteorologickým posudkom a predpovediam. Skupina je pravidelne školená v epizootologických, diagnostických a kontrolných postupoch (Sekcia 11)

## Príloha č. 6

### Operačný manuál pre africký mor koní

Právny základ pre

- hlásenie podozrenia z choroby,
- zabíjanie zvierat, oceňovanie a vyplácanie kompenzácií,
- zničenie tiel a prístup na miesta, ktoré sa budú používať na tento účel,
- sanitárne a iné postupy v infikovaných priestoroch,
- kontrola premiestňovaní,
- vakcinácia.

Miestne centrá pre tlmenie chorôb sú zodpovedné za kontrolu afrického moru koní v rámci svojho regiónu.

#### **1. Ohlásenie choroby**

Výskyt alebo podozrenie z výskytu afrického moru koní musí byť ohlásené bez akéhokoľvek zdržania ŠVPS SR.

#### **2. Postup pri podozrení**

Po prijatí hlásenia výskytu alebo podozrenia z afrického moru koní v hospodárstve s vnímavými zvieratami alebo na iných miestach, regionálna veterinárna a potravinová správa musí okamžite zabezpečiť začatie vyšetrovania, aby sa dokázal alebo vylúčil výskyt choroby a aby sa podozrivý chov dostal pod stály veterinárny dozor.

V čase, keď sa vyšetrovanie začne a v prípade, že klinické príznaky svedčia na africký mor koní, musí byť okamžite informované národné centrum pre tlmenie chorôb, aby sa mohli urobiť prípravy pre zvládnutie tejto choroby, ak bude potvrdená, vrátane založenia miestneho centra pre tlmenie chorôb a skupiny odborníkov.

Poverený úradný veterinárny lekár, vykonávajúci vyšetrovanie v chove s podozrením na africký mor koní, musí mať so sebou vybavenie podľa prílohy č. 1 a 2 Operačného manuálu.

Ak sa v chove nachádza jedno zviera alebo viac zvierat rodu koňovité podozrivých z afrického moru koní, úradný veterinárny lekár bezodkladne zavedie úradné prostriedky vyšetrovania, ktorými sa potvrdí alebo vylúči výskyt choroby.

Príslušný orgán bezodkladne po oznámení podozrenia na chorobu nariadi vykonávať úradný dohľad nad chovom, najmä

- a) vykonať úradný súpis druhov rodu koňovité a v rámci každého z týchto druhov uviesť počet zvierat už uhynutých, chorých alebo pravdepodobne nakazených; súpis sa v čase podozrenia aktualizuje o počet narodených aj uhynutých zvierat; informácie v súpise sa na požiadanie predložia a možno ich pri každej kontrole overovať,
- b) vykonať súpis miest, ktoré pravdepodobne uľahčujú prežívanie vektora alebo vektorovi vyhovujú a použitie primeraných prostriedkov na zničenie vektora v týchto miestach,
- c) vykonať epizootologické šetrenie,

- d) pravidelné návštevy chovov úradným veterinárnym lekárom, ktorý
  - 1. vyšetří každé zviera rodu koňovité, ktoré je tam držané,
  - 2. vykoná podrobné klinické vyšetrenie alebo autopsiu podozrivých alebo uhynutých zvierat a odber vzoriek na laboratórne vyšetrenia,
- e) držať všetky zvieratá rodu koňovité v chove v ich ustajňovacích priestoroch alebo na iných miestach chránených pred vektorom,
- f) zákaz premiestňovania zvierat rodu koňovité z chovu a do chovu,
- g) použiť v budovách na ustajnenie zvierat rodu koňovité a okolo týchto budov primerané prostriedky na ničenie hmyzu - vektora,
- h) zničiť, neškodne odstrániť, spáliť alebo zahrabať telá zvierat rodu koňovité, ktoré uhynuli v chove.

Až do zavedenia týchto opatrení vlastník alebo držiteľ zvierat podozrivých z choroby vykoná všetky nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie súladu s bodmi e) až h).

Príslušný orgán môže nariadiť tieto opatrenia aj v ďalších chovoch, ak ich umiestnenie, priestorové usporiadanie alebo kontakty s chovom, kde je podozrenie na chorobu, poskytujú dôvod na podozrenie z možnej kontaminácie.

Príslušný orgán zruší opatrenia až po úradnom vylúčení podozrenia z afrického moru koní.

### **3. Postup po úradnom potvrdení výskytu afrického moru koní**

Príslušný orgán po úradnom potvrdení výskytu afrického moru koní nariadi

- a) bezodkladne usmrtiť pod úradnou kontrolou zvieratá rodu koňovité v infikovanom chove, ktoré sú nakazené africkým morom koní alebo majú klinické príznaky afrického moru koní,
- b) zničiť, neškodne odstrániť, spáliť alebo zahrabať telá usmrtených zvierat,
- c) vykonávať opatrenia uvedené v bode 2. (Postup pri podozrení) v chovoch v okruhu 20 km okolo infikovaného chovu, ktorý je súčasťou ochranného pásma,
- d) systematické očkovanie zvierat rodu koňovité v pásme podľa písmena c) očkovacou látkou povolenou príslušným orgánom a ich identifikáciu jasnou, nezmazateľnou značkou aplikovanou schválenou metódou v súlade s požiadavkami Európskych spoločenstiev. Na základe epizootologických, meteorologických, geografických alebo klimatologických okolností príslušný orgán môže upustiť od nariadenia výkonu očkovania; hlavný veterinárny lekár o tom informuje Európsku komisiu,
- e) vykonávať epizootologické šetrenie.

Príslušný orgán môže nariadiť tieto opatrenia aj mimo pásma uvedeného v bode 3 písm. c), ak v dôsledku geografickej, ekologickej alebo meteorologickej situácie alebo v dôsledku premiestňovania do chovu alebo z chovu, v ktorom bola potvrdená choroba, existujú príčiny na podozrenie rozšírenia afrického moru koní.

Hlavný veterinárny lekár o tom informuje Európsku komisiu.

Ak sa pásmo uvedené v bode 3 písm. c) nachádza na území väčšom, ako je územie SR, príslušný orgán spolupracuje s príslušnými orgánmi susediacich štátov pri vymedzení tohto pásma. Ak je to potrebné, toto pásmo sa vymedzí v súlade s požiadavkami Európskych spoločenstiev.

#### **4. Epizootologické šetrenie**

Epizootologické šetrenie zahŕňa

- a) dobu, počas ktorej sa mohol africký mor koní vyskytovať v chove,
- b) možný pôvod afrického moru koní v chove a identifikovanie iných chovov zvierat rodu koňovité, ktoré sa mohli nakaziť alebo kontaminovať z rovnakého zdroja,
- c) výskyt a distribúciu vektorov choroby,
- d) premiestnenie zvierat rodu koňovité do príslušného chovu a z príslušného chovu, ako aj odstránenie tiel uhynutých zvierat z tohto chovu.

Hlavný veterinárny lekár na zabezpečenie koordinácie všetkých opatrení potrebných na čo najrýchlejšiu eradikáciu choroby a vykonanie epizootologického šetrenia bezodkladne vytvorí, najmä z úradných veterinárnych lekárov, zamestnancov príslušných orgánov a odborníkov vo veterinárnej oblasti, krízovú jednotku.

#### **5. Ochranné pásmo a pásmo dohľadu**

Príslušný orgán po úradnom potvrdení diagnózy afrického moru koní vymedzí ochranné pásmo a pásmo dohľadu. Pásmo sa vymedzia na základe geografických, administratívnych, ekologických a epizootologických faktorov spojených s africkým morom koní a so štruktúrou kontroly.

- Ochranné pásmo pozostáva z územia s polomerom najmenej 100 km okolo infikovaného chovu.
- Pásmo dohľadu pozostáva z územia presahujúceho ochranné pásmo najmenej o 50 km, v ktorom nebolo vykonané žiadne systematické očkovanie počas posledných 12 mesiacov.

Ak sa ochranné pásmo alebo pásmo dohľadu nachádza okrem územia Slovenskej republiky aj na území členského štátu, príslušný orgán spolupracuje s príslušnými orgánmi tohto členského štátu pri vymedzení týchto pásiem. Ochranné pásmo a pásmo dohľadu sa vymedzia v súlade s požiadavkami Európskych spoločenstiev.

Príslušný orgán môže požiadať o zmenu pásiem Európske spoločenstvo.

##### **5.1 Opatrenia v ochrannom pásme**

V ochrannom pásme príslušný orgán nariadi

- a) identifikovanie všetkých chovov so zvieratami rodu koňovité v rámci tohto pásma,
- b) pravidelné návštevy chovov so zvieratami rodu koňovité úradným veterinárnym lekárom, ktorý vykoná klinické vyšetrenie zvierat vrátane odberu vzoriek na laboratórne vyšetrenie, ak je to potrebné; o vykonaných návštevách a o zisteniach sa vedú príslušné záznamy,
- c) zákaz premiestňovania zvierat rodu koňovité z chovu, v ktorom sú držané, okrem prepravy pod úradným dozorom na núdzové zabitie na bitúnok umiestnený v ochrannom pásme, alebo ak v ochrannom pásme nie sú bitúnky, na bitúnok v pásme dohľadu určený príslušným orgánom.

##### **5.2 Opatrenia v pásme dohľadu**

V pásme dohľadu príslušný orgán nariadi opatrenia uvedené v bode 5.1. Ak sa v pásme dohľadu nenachádza bitúnok, zabitie zvierat rodu koňovité sa môže vykonať v ochrannom pásme na bitúnku určenom príslušným orgánom.

Očkovanie proti africkému moru koní v pásme dohľadu je zakázané.

Príslušný orgán zabezpečí informovanie osôb v ochrannom pásme a pásme dohľadu o nariadených obmedzeniach a zákazoch a prijme opatrenia na ich vykonanie.

## 6. Klinické vyšetrenie

Pred klinickým vyšetrením chovu si úradný veterinárny lekár navlečie ochranný odev a zabezpečí osobnú dezinfekciu.

Úradný veterinárny lekár pred vyšetrením musí spracovať zoznam (súpis) jednotlivých druhov a kategórií zvierat rodu koňovité v hospodárstve.

Načrtnutý plán chovu musí zahŕňať budovy v hospodárstve s označením počtu zvierat v každej kategórii a v každom chove.

Uprednostňuje sa začať kontrolu stáda v mieste hospodárstva, v ktorých zvieratá sú podľa vyhlásenia majiteľa alebo jeho zástupcu zdravé, ponechajúc podozrivé zvieratá na koniec. V prípade veľkých stád, hlavne ak je obmedzený počet pomocníkov, to nemusí byť možné a môže byť nevyhnutné vyšetriť najprv podozrivé zvieratá.

Odporúča sa merať telesnú teplotu 2x denne.

V prípade ťažko zvládnuteľných zvierat môžu byť pre odber vzoriek a klinické vyšetrenie použité uspávacie látky, resp. sedatíva. U zvierat, ktoré nie je možné znehybniť pre podanie injekcie, bude potrebné látku podať narkotizačnou pištoľou .

### Klinické príznaky afrického moru koní:

Existujú 4 formy priebehu:

- A. Pulmonálna (pneumonická)
- B. Kardiálna
- C. Akútna zmiešaná (pulmokardiálna)
- D. Febrilná (mierna)

#### **A. Pulmonálna forma**

- perakútny (akútny) priebeh, vysoká letalita (90 – 100%), horúčka 40 – 41 °C, často trvá len niekoľko hodín,
- natiahnutá hlava a krk, rozkročené predné končatiny, nepokoj, silné potenie,
- dyspnoe, prudký kašeľ, biela pena z nozdier a dutiny ústnej.

#### **B. Kardiálna forma**

- subakútny priebeh, letalita 50 a viac %, teplota 39 – 41 °C,
- edémy na hlave, krku, hrudníku, patognomický je edém nadočnicových oblúkov a edém spojiviek s petechiami,
- paralýza pažeráka môže viesť k aspiračnej pneumónii, možná kolika,
- srdcové ťažkosti – depresia, vysoká frekvencia pulzu, slabé srdcové ozvy (hydroperikard), šelesty (endo/myokarditída),
- sublinguálne hemorágie (zlá prognóza).

#### **C. Akútna zmiešaná (pulmokardiálna) forma**

- vysoká letalita, väčšinou prevažuje jedna alebo druhá forma.

#### **D. Febrilná (mierna) forma**

- väčšinou pozorovaná u zebier, somárov a mulov,
- nízka letalita, teplota do 40 °C, ľahko prehliadnuteľné, mierne príznaky,
- zvýšená teplota, inapetencia, konjunktivitída, mierne až stredne zvýšená frekvencia pulzu a dychu.

## 7. Post-mortem vyšetrenie

Charakteristický patologicko – anatomický nález:

- interlobulárny edém pľúc, hydroperikard, hydrothorax, edém hrudných lymfatických uzlín, petechiálne krvácaniny na perikarde, mukóza a seróza tenkého a hrubého čreva môže vykazovať hyperémiu a petechiálne krvácaniny, biely spenený exsudát v trachei,
- subkutánnny a intramuskulárny želatinózny edém, epikardiálne a endokardiálne ekchymózy, myokarditída a hemoragická gastritída.

## 8. Diferenciálna diagnostika

- antrax (pri africkom more koní nie je prítomný edém sleziny),
- infekčná anémia koní,
- infekčná arteritída koní,
- trypanozomiáza,
- piroplasmóza,
- encefalóza koní,
- purpura haemorrhagica (autoimunitné ochorenie),
- Hendra vírus,
- syndróm hemoragickej diatézy.

## 9. Odber vzoriek

Na virologické vyšetrenie (real-time PCR metóda) sa zasielajú nasledovné vzorky:

- krv s EDTA, natívna krv (z akútne chorých zvierat s klinickými príznakmi) – 5 ml,
- slezina, pľúca, lymfatické uzliny (z uhynutých zvierat) – 2-4 g.

Na sérologické vyšetrenie (ELISA metóda) sa zasiela

- natívna krv – 5 ml.

## 10. Odosielanie materiálu

Označené, zabalené vzorky sa v chladiacom boxe zasielajú poslom do referenčného laboratória ŠVÚ Zvolen, Pod dráhami 918, 960 01 Zvolen.

Vzorku sprevádza riadne vyplnená Žiadanka na veterinárne laboratorne vyšetrenie (ŠVPS SR 10\_LD\_06-01).

Laboratórium musí byť telefonicky upovedomené o zasielaní vzorky.

## 11. Hlásenie národnému centru pre tlmenie chorôb

Po odobratí potrebných vzoriek a zabezpečení odoslania vzoriek do národného referenčného laboratória, úradný veterinárny lekár, predtým než opustí podozrivé hospodárstvo, vyplní predbežné hlásenie a zašle ho buď faxom alebo nahlási telefonicky národnému centru pre tlmenie chorôb. V každom prípade sa poverený úradný veterinárny lekár spojí s miestnym centrom pre tlmenie chorôb, aby mohol dostať inštrukcie, týkajúce sa ďalšieho postupu pred opustením hospodárstva.



## **12. Činnosť v období do obdržania laboratórnych výsledkov**

Obmedzujúce opatrenia nariadené podľa bodu 2 zostanú v platnosti, až kým nebude úradne vylúčené podozrenie na africký mor koní.

Majiteľ, alebo zástupca majiteľa, musí byť informovaný, že môže trvať aj niekoľko dní, než budú známe výsledky testov, ale že za ten čas môže súkromný veterinárny lekár navštíviť chov a ošetriť choré zvieratá za predpokladu dodržania prísnych dezinfekčných pravidiel.

Poverený úradný veterinárny lekár pred opustením chovu skontroluje, či majiteľ alebo jeho zástupca porozumeli opatreniam, ktoré boli nariadené na prevádzku jeho chovu a dezinfekčným opatreniam, ktoré sú potrebné pre vstup oprávnených osôb do hospodárstva alebo jeho opustenie.

Zabezpečí sa bezpečná likvidácia kadáverov zvierat, ktoré uhynuli, alebo boli usmrtené pre diagnostické účely.

## **13. Negatívne výsledky**

V niektorých prípadoch môže úradný veterinárny lekár na základe klinických vyšetrení a vyšetrení post mortem upovedomiť národné centrum pre tlmenie chorôb, že nezistil príznaky, svedčiace na prítomnosť afrického moru koní v chove. Ak národnému centru pre tlmenie chorôb stačí takáto správa o negatívnom výsledku vyšetrovania, nariadené opatrenia môžu byť okamžite zrušené.

V opačnom prípade je potrebné počkať na výsledky laboratórnych vyšetrení.

Ak sú výsledky testov negatívne, nariadené opatrenia môžu byť okamžite zrušené. Je však možné, že zostane podozrenie na výskyt afrického moru koní, a na základe toho bude prijaté rozhodnutie po konzultácii s veterinárnym lekárom zodpovedným za vyšetovanie chovu a národným centrom pre tlmenie chorôb ponechať dozor nad chovom a odobrať ďalšie vzorky tkanív a krvi na vyšetrenie v národnom referenčnom laboratóriu.

## **14. Potvrdenie prítomnosti afrického moru koní**

### **14.1 Hlásenia**

Do 24 hodín od úradného potvrdenia ohniska afrického moru koní Európska komisia a ostatné členské štáty dostanú úradné hlásenie o vzniku choroby.

V tejto fáze bude využitý systém ADNS EÚ (systém pre hlásenie chorôb zvierat EÚ).

Národné centrum pre tlmenie chorôb pripraví podklady pre hlásenie, ktoré musí obsahovať nasledovné údaje:

- a) dátum odoslania,
- b) hodina odoslania,
- c) krajina pôvodu,
- d) názov choroby a typ vírusu,
- e) poradové číslo ohniska,
- f) typ ohniska,
- g) referenčné číslo ohniska spojeného s týmto ohniskom,
- h) región a zemepisná lokalizácia chovu vrátane zemepisnej dĺžky a šírky,
- i) iný región postihnutý obmedzujúcimi opatreniami,
- j) dátum potvrdenia,
- k) dátum podozrenia,
- l) dátum odhadovanej prvej infekcie,
- m) pôvod choroby,

- n) prijaté opatrenia na kontrolu choroby,
- o) počet vnímavých zvierat na mieste,
- p) počet klinicky chorých zvierat na mieste,
- r) počet uhynutých zvierat na mieste,
- s) počet zabitých zvierat,
- t) počet zlikvidovaných kadáverov,
- u) predpokladaný dátum dokončenia usmrcovania,
- v) predpokladaný dátum dokončenia likvidácie.

Do 24 hodín od prvého výskytu bude podané hlásenie OIE.

Príslušné národné a miestne poľnohospodárske a veterinárne organizácie budú takisto upovedomené o skutočnosti, že africký mor koní bol úradne potvrdený. Podľa potreby budú urobené vyhlásenia pre médiá.

#### **14.2 Ustanovenie miestneho centra pre tlmenie chorôb**

Akonáhle sa potvrdí výskyt afrického moru koní, začne pracovať miestne centrum pre tlmenie chorôb.

V centre bude na zreteľnom mieste vyvesená mapa územia pod dozorom s vyznačením umiestnenia všetkých chovov s vnímavými zvieratami v ochrannom pásme aj v pásme dohľadu a označením počtu kusov z každého druhu. Táto mapa bude každý deň aktualizovaná, aby sa dal sledovať postup tlmenia choroby, prípadne jej šírenie do iných oblastí.

Vedúci miestneho centra každý deň oboznámi pracovníkov centra s dosiahnutými výsledkami a s prípadnými problémami, podobné hlásenie zašle aj národnému centru pre tlmenie chorôb.

#### **14.3 Izolovanie infikovaných priestorov**

Priestory musia byť izolované až do zrušenia opatrení.

#### **14.4 Ocenenie vnímavých zvierat v infikovaných chovoch**

Ohodnotenie zvierat na hospodárstve za normálnych okolností prebehne ešte pred usmrtením. V každom prípade proces hodnotenia alebo problémy spojené s hodnotením zvierat nesmú spôsobiť omeškanie zabíjania všetkých vnímavých zvierat infikovaného chovu.

#### **14.5 Usmrtenie zvierat v infikovanom chove – Africký mor koní**

Než sa začne zabíjanie, úradný veterinárny lekár a miestne centrum pre tlmenie chorôb sa musia dohodnúť na bezpečnom spôsobe likvidácie kadáverov, ale nič nesmie spôsobiť odklad usmrtenia zvierat rodu koňovité v infikovanom chove, ktoré sú nakazené africkým morom koní alebo majú klinické príznaky afrického moru koní, pod úradnou kontrolou a čo najskôr po potvrdení ochorenia v chove.

Pri usmrcovaní zvierat v rámci eradikácie afrického moru koní sa musia dodržiavať požiadavky ustanovené v nariadení Rady (ES) č. 1099/2009 a nariadení vlády SR č. 432/2012 Z. z. .

Podľa závažnosti situácie (v závislosti od množstva usmrcovaných zvierat) je súčasťou eradikačného tímu aj mobilná jednotka na likvidáciu veľmi nebezpečných nákaz a nebezpečných nákaz (ďalej len „mobilná jednotka“). Jej činnosť podlieha veleniu národného a miestneho centra tlmenia nákaz a hlavného veterinárneho lekára.

Mobilná jednotka je zložená z:

vedúceho

5 členov

veterinárneho inšpektora ochrany zvierat z miestne príslušnej RVPS

Mobilná jednotka je vybavená nasledujúcou technikou:

- nákladným autom s prívesom,
- transportérom s prívesom a
- sprievodným vozidlom.

Mobilná technika zabezpečuje na miesto určenia prísun predovšetkým elektrického omračovacieho zariadenia s kliešťami, znehybňovacieho zariadenia a skladacie ohrady na vytvorenie preháňacích chodieb k miestu omráčenia a usmrtenia, alebo vytvorenia potrebného miesta na výkon usmrčovania zvierat na miestach vykonávania eradikácie. Pri každom zásahu je prítomné funkčné náhradné zariadenie nezávislé od prívodu elektrickej energie alebo náhradný zdroj elektrického prúdu s náhradnými elektrickými kliešťami a hrotmi.

Pri každom zásahu musí byť **narkotizačná puška**. V prípade rabiálnych zvierat alebo neúspešného omráčenia zvierat je možné použiť narkotizačnú pušku za účelom doomráčenia zvierat a jeho následného usmrtenia elektrickým prúdom za účelom zachovania bezpečnosti členov mobilnej jednotky a pomocného personálu.

Pre členov tímu sú nevyhnutnou súčasťou ochranné pomôcky (odev, obuv a dezinfekčné prostriedky a pod.). Každý člen mobilnej jednotky a ostatný personál zúčastňujúci sa na usmrčovaní zvierat musí dbať o svoju bezpečnosť a bezpečnú manipuláciu so zvieratami podľa predpisov.

Kone, ak je to možné, sa usmrcujú v znehybňovacom priestore, ku ktorému sa preháňajú cez prevádzacie chodby vytvorené zo systému oceľových ohrád. Usmrčovanie sa vykonáva vždy v uzavretom priestore, kde sú všetky zvieratá sústredené napr. v priestore farmy alebo maštale. Výnimočne sa môže usmrtenie vykonať v exteriéroch, keď sú zvieratá na voľno vo výbehoch. Táto výnimka sa využíva u zvierat, ktoré nie sú schopné zo zdravotného dôvodu presunu do uzavretého priestoru.

Usmrčovanie sa vykonáva postupne tak, že do preháňacích chodieb k znehybňovaciemu zariadeniu sa preženie iba určitý počet zvierat. Kone sa preháňajú voľným pohybom s prihliadaním na ich fyziologické a psychické vlastnosti. So zvieratami sa jedná kľudnejšie, aby sa nevyvolal stres.

Elektrické biče sa nemôžu používať na urýchlenie pohybu zvierat. Počas preháňania zvierat sa nesmú používať metódy – kopanie do zvierat, bitie zvierat, nesmie sa spôsobovať tlak na osobitne citlivé oblasti na tele, vliecť zvieratá alebo zdvíhať za uši, nohy, chvost, používať bodce alebo iné nástroje s ostrými hrotmi na preháňanie zvierat, alebo chytať zvieratá za oči alebo im krútiť chvostom, lámať ho, drviť (podľa požiadaviek v ods. 1.8. prílohy č. III nariadenia Rady (ES) č. 1099/2009). Pri preháňaní, alebo presunoch zvierat na miesto usmrtenia sa využíva fakt, že so zvieratami prednostne manipulujú zamestnanci prevádzky, ktorých zvieratá poznajú.

Mobilná jednotka si vytvorí v rámci určeného priestoru ohradu, do ktorej sa zvieratá postupne naháňajú. Z ohrady sa v určenom počte preženú do znehybňovacieho priestoru. Kone je možné usmrcovať aj individuálne v boxoch, v ktorých sú držané za použitia potrebnej fixácie. Po znehybnení zvierat sa môže vykonať ich usmrcovanie. Usmrcovanie v boxoch sa vykoná iba vtedy, ak je možné ľahko premiestniť kadáver do kafilerických nádob na zber kadáverov.

Vlastník, držiteľ, sprostredkovateľ alebo dovozca, príjemca, prepravca, predávajúci alebo iná fyzická osoba, fyzická osoba podnikateľ alebo právnická osoba, ktoré sú oprávnené disponovať so zvieratami podľa § 37 ods. 1 zákona č. 39/2007 Z. z. sú povinné podľa § 37 ods. 2 písm. c) bod 2 zákona č. 39/2007 Z. z. pomáhať pri zdolávaní nákazy.

Pri usmrcovaní zvierat a súvisiacich úkonoch sa musia dodržiavať požiadavky ustanovené v článku 3 nariadenia Rady (ES) č. 1099/2009 tak, že sa zvieratá ušetria akejkoľvek bolesti, strachu alebo utrpenia, ktorým sa dá vyhnúť.

Vždy sa prednostne usmrčia zvieratá choré, ktoré sú v zlom zdravotnom stave a zvieratá, ktoré viditeľne trpia bolesťou vyvolanou úrazom (zlomená končatina, panva a iné) za účelom zabránenia prehlbovania a predlžovania ich utrpenia.

### **Spôsob usmrcovania zvierat závisí od druhu, kategórie a hmotnosti zvierat, ich počtu a spôsobu ustajnenia zvierat.**

Pri usmrcovaní malého množstva dospelých zvierat sa použije prednostne **smrtiaca injekcia aplikáciou T61**, ktorú môže aplikovať iba veterinárny lekár (podľa zákona o lieku) po predchádzajúcom znehybnení zvierat. Tento spôsob usmrcovania sa prednostne odporúča využiť u zvierat, ktoré nevládu chodiť, alebo majú inak znemožnený pohyb. Zvieratá sa usmrcujú na mieste, kde sú ustajnené. Smrtiaca injekcia sa môže použiť aj u zvierat vo voľnom výbehu, ktoré boli pred tým omráčené použitím narkotizačnej pušky.

Pri usmrcovaní mladých zvierat, ktorých je malý počet, sa použije **smrtiaca injekcia**, ktorú môže aplikovať iba veterinárny lekár.

Pri usmrcovaní väčšieho počtu zvierat sa môže použiť iba metóda, ktorá je vybraná zo schválených metód na usmrcovanie zvierat ustanovených v prílohe č.1 nariadenia Rady (ES) č. 1099/2009, ktorá nespôsobí poranenie mozgu s možným výtokom krvi:

- **Elektrický prúd aplikovaný od hlavy do tela zariadením TBG 500 od výrobcu HUBERT HAAS – dvojfázový cyklus do hlavy/od hlavy do tela,**

Ako náhradná metóda (v prípade poruchy omračovacieho zariadenia, ležiace zviera):

- **Smrtiaca injekcia**
- **Penetračné jatočné zariadenie s následným elektrickým usmrtením**

Pri usmrcovaní zvierat **bez vykruvenia** sa používa na individuálne usmrcovanie zvierat dvojfázový spôsob aplikácie elektrického prúdu; omráčenie elektrickým prúdom vedeným do mozgu s následným usmrtením zvierat a bezodkladnou aplikáciou elektrického prúdu na hrudný kôš v krajine srdca a chrbta s frekvenciou, napätím a prúdom podľa odporúčaní výrobcu. Elektródy, ktoré sú prispôbené veľkosti a druhu zvierat, sa prikladajú na zvlhčené miesta.

So zmenou vekovej kategórie a druhu zvierat sa mení aj veľkosť elektrických klieští a prúdu. Elektrické zariadenie používané pri usmrcovaní zvierat musí byť vybavené sluchovou a vizuálnou signalizáciou, keď dĺžka expozície klesne pod požadovanú úroveň

Omráčenje elektrickým prúdom vedeným iba do hlavy je jednoduché omráčenie, nevyvolávajúce usmrtenie zvierat. Aplikácia elektrického prúdu musí trvať minimálne 1-4 sekundy. Z toho dôvodu sa musí vykonať druhá fáza aplikácie elektrického prúdu na hrudný kôš – priamo na srdce a chrbát, ktorá sa vykoná pôsobením prúdu minimálne 25 sekúnd do vymiznutia reflexov.

1. fáza – stav bezvedomia trvá 15-20 sekúnd, ktorá sa prejavuje: okamžitým kolapsom zvierat'a, ktoré leží na zemi, krátkodobým zastavením dychu a sratou pravidelného dýchania, tonické záchvevy - triaška, vymiznutie korneálneho a palpebrálneho reflexu. Dodatočne sa kontroluje prechod tonických kŕčov do klonických, fixácia očí bez pohybu a bez žmurkania

Pri usmrcovaní zvierat sa používa minimálny elektrický prúd **približne s hodnotou** minimálnou od 1,8-2,8A/kus počas najmenej 25 sekúnd, s nastaveným minimálnym napätím 220 V s minimálnou frekvenciou 50 Hz striedavého prúdu. Alebo zvoliť hodnoty napätia, pri ktorých pri zmene elektrického odporu a prúdu sú dosiahnuté rovnaké omračovacie účinky.

Pri omračovaní zvierat je minimálna doba priloženia elektród v procese omračovania 1-4 sekundy tak, že elektrické kliešte sú upravené na veľkosť zvierat, pri omráčení zovrú elektródy hlavu zvierat'a po oboch stranách hlavy súčasne na spojnici medzi uchom a okom (spánková oblasť). Prietok elektrického prúdu sa optimalizuje minimalizáciou odporu udržiavaním čistoty kontaktných plôch elektród. Elektrošokom sa u zvierat predchádza tak, že sa zabezpečí stály kontakt plochy elektródy so zvierat'om, aby sa zabránilo prerušeniu toku elektrického prúdu. Stav bezvedomia trvá maximálne 15 -20 sekúnd, z toho dôvodu musí po omráčení zvierat'a okamžite nasledovať druhá fáza aplikácia elektrického prúdu na hrudný kôš do krajiny srdca a chrbta s minimálnou dobou priloženia elektród na 25 sekúnd. Postupnosť úkonov a dodržiavanie časov je dôležitá, aby nedošlo k usmrteniu zvierat vyvolanou zástavou srdca z nedostatočného omráčenia. Elektródy sa čistia po 5-7 usmrtených kusoch.

Po usmrtení zvierat sa musí skontrolovať vymiznutie známkov života pomocou kontroly určených znakov smrti: zviera leží a nepokúša sa vstať; telo je nehybné, ukončili sa tonicko klonické kŕče vzniknuté po omračovaní, svaly sú uvoľnené, normálne rytmické dýchanie vymizlo, viečko je otvorené s očnou guľou rovno fixovanou, vymizol korneálny aj palpebrálny reflex, dotyk na viečko nevyvolá žmurknutie oka - vymizol palpebrálny reflex. Pupily sú zväčšené. Zvieratá neprejavujú známky života, až potom je možné s usmrteným zvierat'om ďalej manipulovať.

Ak sa u zvierat'a preukáže známky života tzn. zviera neskolabuje, pravidelne dýcha, žmurká očami a má hlasité prejavy, musí člen mobilnej jednotky usmrcovanie zopakovať priložením elektród na krajinu srdca s určenými ampérmi na predpísanú dobu.

Ako náhradná metóda omračovania sa môže použiť u zvierat, ktoré ležia a sú nevládne, mechanické omráčenie – penetračné jatočné zariadenie – s prerazením lebky s následným usmrtením aplikáciou elektrického prúdu. Elektródy sa priložia na oblasť chrbta a krajiny srdca. Penetračné zariadenie sa prikladá v optimálnej pozícii na čelo, v priesečníku pomyselných spojnic oka a protiľahlého vrchného okraja bázy ušnice s nasmerovaním prístroja k oválnemu otvoru. Použije sa náboj určený pre zvieratá nad 150 kg. Rýchlosť bodca

pri výstupe by mala byť priemerne 48m/s. s hĺbkou prieniku bodca podľa hmotnostných kategórií. Ak je hmotnosť do 150 kg musí byť prienik bodca do 9 mm, ak nad 150 kg musí byť prienik bodca minimálne 14 mm. Ak sa zvieratá mechanicky omráčilo, uvoľní sa zo znehybňovacieho priestoru a usmrčuje sa aplikáciou elektrického prúdu, ktorého hodnota je 1,8-2,8 A/kus pri napätí 220 V s frekvenciou 50 Hz. Elektródy sa prikladajú na zvieratá do vymiznutia reflexov na cca 10-25 sekúnd. Medzi omračovaním a usmrčováním je stav bezvedomia zvieratá cca do 60 sekúnd, za ktorý sa musia zhodnotiť známky bezvedomia a stihne aplikovať elektrický prúd na určené miesta.

**Vždy sa ako prvé od matiek odoberajú mláďatá, následne potom sa matka prehádza na miesto usmrtenia, kde sú umiestnené znehybňovacie zariadenia, elektrické kliešte s omračovacím prístrojom.** Ak je to možné, žriebätá sa neusmrčujú pred matkami v ustajňovacom boxe. Žriebätá sa oddeľujú od matiek, ktoré môžu byť po náležitom znehybnení usmrtené smrtiacou injekciou alebo elektrickou metódou aj v boxe.

V procese usmrčovania sa vždy ako prvé usmrčujú zvieratá v zlom zdravotnom stave, s výrazným zhoršením klinického stavu, alebo zvieratá poranené, ktoré vykazujú známky bolesti, utrpenia. Ak takéto zvieratá nie sú schopné pohybu, usmrčujú sa vždy na mieste, kde sa nachádzajú. Usmrčujú sa prednostne smrtiacou injekciou, ktorú aplikuje iba veterinárny lekár. Druhý spôsob sa vykoná mobilným elektrickým omračovacím zariadením na mieste, kde zvieratá ležia. Počas výkonu usmrčovania sa dodržiavajú požiadavky ustanovené v nariadení vlády SR č. 432/2012 Z. z..

Hlavný veterinárny lekár môže udeliť výnimky z ustanovení v nariadení Rady (ES) č. 1099/2009, ak ich dodržanie môže ovplyvniť zdravie ľudí, alebo sa môže spomaliť proces eradikácie podľa článku 18 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 1099/2009.

Zvieratá by mali byť usmrtené tak, aby bolo možné odobrať úradné vzorky takým spôsobom, aby nedošlo ku kontaminácii prostredia, a mali by byť usmrtené na mieste, ktoré sa dá ľahko očistiť a dezinfikovať.

Zvieratá by mali byť usmrtené čo najbližšie k miestu, kde sa zvyčajne zdržiavajú. Ak by následné odstraňovanie kadáverov z objektov malo byť problémom, zvieratá by mali byť vyvedené a usmrtené vonku, prípadne aj v provizórnom zariadení postavenom na dvore. Zvieratá na pastvinách musia byť zahnané do existujúcich ohrád, alebo dočasných konštrukcií, kde budú usmrtené.

V prípade podráždených, nebezpečných, alebo inak ťažko zvládnuteľných zvierat môže byť nevyhnutné podať pred usmrtením upokojujúci prostriedok pomocou narkotizačnej pušky alebo použiť na ťažko prístupných miestach vo voľnom priestranstve voľný projektil alebo strelnú zbraň, ktorej použitie musí schváliť hlavný veterinárny lekár. Použitie strelnej zbrane je podmienené vlastníctvom povolenia na jej držanie a používanie. Strelnú zbraň používajú v rámci depopulácie poľovníci.

Usmrtenie by malo byť vykonané čo najrýchlejšie, aby sa minimalizovalo riziko rozšírenia ochorenia. Aby sa znížilo riziko ďalšieho rozšírenia, je vhodné kadávery pred odvozom zakryť, prípadne možné postriekať dezinfekčným prostriedkom.

**Usmrčovanie zvierat musí prebiehať pod trvalým úradným veterinárnym dozorom, humánnym spôsobom a spôsobom zamedzujúcim riziko rozšírenia choroby.**

## 14.6 Likvidácia kadáverov

Likvidácia kadáverov sa uskutoční v súlade s nariadením Rady (ES) č. 1069/2009, ktorým sa ustanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa vedľajších živočíšnych produktov a odvodených produktov určených na ľudskú spotrebu a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1774/2002.

Vozidlá použité pre prevoz kadáverov musia byť utesnené a prikryté, dôkladne očistené a postriekané dezinfekčným roztokom.

Vozidlá sa na ceste z infikovaného chovu na miesto likvidácie nebudú zastavovať a budú dodržiavať schválenú prepravnú trasu, vyhnú sa prejazdu popri chovoch s vnímavými zvieratami.

## 14.7 Ďalšie epizootologické šetrenie

Po potvrdení afrického moru koní budú vykonané ďalšie epizootologické šetrenia, aby sa zabezpečili vhodné opatrenia vo všetkých ostatných hospodárstvach, v ktorých zvieratá mohli byť vystavené vírusu afrického moru koní.

Počas šetrenia musia byť vykonané všetky spätné vysledovania a sledovanie dopredu (premiestňovanie zvierat, prognóza šírenia) s cieľom zistiť možný, doteraz neidentifikovaný, zdroj infekcie a oblasť, kde hrozí priama alebo nepriama expozícia pakomármi rodu *Culicoides* (možné miesta liahnutia, smer vetra, klimatické podmienky atď.).

## 14.8 Čistenie a dezinfekcia

Čistenie, dezinfekcia a dezinfekcia musí začať hneď po odstránení utratených a uhynutých zvierat z hospodárstva.

Úradný veterinárny lekár naplánuje priebeh čistenia, dezinfekcie a dezinfekcie v infikovanom hospodárstve a kontroluje všetky fázy týchto činností.

Na dezinfekciu sa odporúča použiť 2 % kyselina octová, 1 % Virkon, 3 % chlórnan sodný (SAVO), prípadne hydroxid sodný (NaOH).

## 14.9 Zariadenie a vybavenie

Zariadenie a vybavenie je uvedené v Prílohe č. 9 národného pohotovostného plánu.

## 15. Africký mor koní na bitúnku

Ak podozrivé zviera rodu koňovité alebo jeho telo je na bitúnku, keď je vyslovené podozrenie na bitúnku a úradný veterinárny lekár zväží, že je potrebné vykonať ďalšie šetrenie, nariadi zodpovednej osobe:

- aby žiadne podozrivé zviera a zvieratá pochádzajúce z rovnakého chovu neboli zabité, pokiaľ nie sú vyšetrené úradným veterinárnym lekárom,
- ak podozrivé zviera, alebo zviera pochádzajúce z toho istého chovu, už boli zabité, alebo uhynuli, ich telá musia byť identifikované a pozastavené, pokiaľ ich nevyšetrí úradný veterinárny lekár.

Ak po vyšetrení úradný veterinárny lekár usúdi, že podozrenie na africký mor koní nebolo opodstatnené, zruší predchádzajúce opatrenia.

Ak po vyšetrení úradný veterinárny lekár vysloví podozrenie na africký mor koní, nariadi zabitie všetkých živých podozrivých zvierat a zvierat rodu koňovité pochádzajúcich z toho istého chovu, pozastavenie ich tiel, umožnenie ich prehliadky a odobratie vzoriek. Chov pôvodu musí byť príslušnou RVPS vyšetrený ako chov podozrivý na africký mor koní.

Telá podozrivých zabitých zvierat sú pozastavené do obdržania výsledkov laboratórneho vyšetrenia:

- ak nie je potvrdený africký mor koní, telá sú uvoľnené,
- ak sa potvrdí africký mor koní, telá sú neškodne odstránené.

## **16. Africký mor koní u zvierat v tranzite**

### **16.1 Podozrenie z výskytu ochorenia**

Ak sa zistí podozrenie na africký mor koní u zvierat v tranzite, celá zásielka bude prevezená na určené hospodárstvo, kde sa nenachádzajú vnímavé zvieratá, alebo na miesto pôvodu podozrivých zvierat, kde zostanú až do vylúčenia podozrenia na chorobu.

Opatrenia sa vykonávajú ako v prípade chovu s podozrením na výskyt afrického moru koní. Prehliadka a epizootologické šetrenie budú sústredené na hospodárstvo, odkiaľ pochádzajú podozrivé zvieratá.

### **16.2 Potvrdenie afrického moru koní**

Ak sa potvrdí africký mor koní u zásielky zvierat, ktoré boli prepravované na území SR v čase vyslovenia podozrenia na výskyt ochorenia, všetky zvieratá zásielky budú zlikvidované.

Ak si to vyžiada výsledok epizootologického vyšetrovania, vnímavé zvieratá z hospodárstva, ktoré je zdrojom infikovaných zvierat, budú zlikvidované.

Podobné oparenia budú nariadené v prípade výskytu afrického moru koní alebo podozrenia z tejto infekcie na hraničnej inšpekčnej stanici.

## **17. Zrušenie opatrení a výnimky zo zákazu premiestňovania**

### **17.1 Zrušenie opatrení**

Príslušný orgán zruší opatrenia uvedené v bodoch 3 a 5 v súlade s požiadavkami Európskej únie. Ak ide o očkovanie, dĺžka trvania týchto opatrení je najmenej 12 mesiacov.

### **17.2 Výnimky zo zákazu premiestňovania**

Príslušný orgán veterinárnej správy môže ako výnimku zo zákazu premiestňovania z chovu v rámci ochranného pásma a pásma dohľadu (okrem prepravy na bitúnok v súlade s bodmi 5.1 a 5.2) povoliť:

- a) prepravu zvierat rodu koňovité z ochranného pásma a z pásma dohľadu pod úradným dozom, a za podmienok uvedených v § 5 ods. 6 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 294/2003 Z. z. o požiadavkách na zdravie zvierat koňovitých pri ich premiestňovaní, ich výmene s členskými štátmi a ich dovoze z tretích krajín, do karanténnej stanice.



- b) premiestňovanie zvierat rodu koňovité v rámci pásiem rovnakého štatútu, ak
1. sú zvieratá pred premiestnením úradne skontrolované, identifikované a sprevádzané úradným dokladom,
  2. v prípade očkovaných zvierat uplynulo od ich očkovania najmenej 60 dní,
  3. hlavný veterinárny lekár informoval Európsku komisiu.

## **18. Informácie a údaje**

### **18.1**

Skupina odborníkov zhromažďuje všetky informácie o epizootologickom šetrení a poskytuje ich:

- miestnemu centru pre tlmenie chorôb,
- národnému centru pre tlmenie chrôb,
- Európskej komisii,
- ostatným členským štátom.

V prípade, že ochranné pásmo alebo pásmo dohľadu zasahujú na územie iného štátu, národné centrum informuje o výskyte choroby kompetentnú autoritu príslušného štátu.

### **18.2**

Informácie a údaje na miestnej úrovni zhromažďuje a vyhodnocuje každý tím v miestnom centre pre tlmenie chorôb a správy sa predkladajú vedúcemu miestneho centra. Za prípravu informácií pre médiá a verejnosť zodpovedá koordinačný tím.

### **18.3**

Po schválení informácií vedúcim miestneho centra sa informácie a údaje distribuujú príslušným orgánom a verejnosti.

Vedúci miestneho centra je zodpovedný za denné správy zasielané do národného centra o novom vývoji v infikovanej oblasti.

## Príloha č. 1 operačného manuálu

### **Zoznam vecí v pohotovostnom kufri**

3 pracovné súpravy – jednorázové,  
3 páry gumových rukavíc,  
3 páry gumových čižiem,  
3 gumové zástery,  
3 páry ponožiek,  
3 uteráky a mydlá,  
3 vreckové svietidlá na batérie,  
3 veľké silné igelitové vrecia,  
5 tabulí s nápisom " AFRICKÝ MOR KONÍ – VSTUP ZAKÁZANÝ !!! "

## Príloha č. 2 operačného manuálu

### **Zoznam vecí v pohotovostnej taške**

3 chirurgické pinzety,  
3 nožnice zahnuté,  
10 ks ihiel na odber krvi, hemosky,  
15 ks sterilných skúmaviek na odber vzoriek so štítkami a zátkami,  
hydroxid sodný (NaOH),  
3 páry gumových rukavíc so zdrsneným povrchom a 10 ks jednorázových rukavíc,  
10 igelitových sáčkov na vzorky orgánov, 50 ks mikroténových a papierových sáčkov,  
2 mäsiarske nože,  
1 vreckové svietidlo na batérie,  
15 teplomerov,  
1 lepiaca páska voduvzdorná,  
1 kotúč samolepiacich štítkov,  
baliaci materiál.

## Príloha č. 7

### **Pohotovostný plán pre vakcináciu proti africkému moru koní**

#### **Zákaz vakcinácie**

Vakcinácia proti africkému moru koní v pásme dohľadu je zakázaná.

#### **Vakcinácia**

Vakcináciu nariadi príslušný orgán ako systematické očkovanie zvierat rodu koňovité v chovoch v **okruhu 20 km** okolo infikovaného chovu, ktorý je **súčasťou ochranného pásma**, očkovacou látkou povolenou príslušným orgánom a ich **identifikáciu jasnou, nezmazateľnou značkou** aplikovanou schválenou metódou v súlade s požiadavkami Európskych spoločenstiev.

Na základe epizootologických, meteorologických, geografických alebo klimatologických okolností príslušný orgán môže upustiť od nariadenia výkonu vakcinácie; hlavný veterinárny lekár o tom informuje Európsku komisiu.

Príslušný orgán môže nariadiť očkovanie aj v časti ochranného pásma presahujúcom 20 km okolo infikovaného chovu, ak v dôsledku geografickej, ekologickej alebo meteorologickej situácie, alebo v dôsledku premiestňovania do chovu alebo z chovu, v ktorom bola potvrdená choroba, existujú príčiny na podozrenie rozšírenia afrického moru koní; hlavný veterinárny lekár o tom informuje Európsku komisiu.

**Plán vakcinácie, ktorý pripraví miestne centrum** pre tlmenie chorôb spolu so skupinou odborníkov, by mal obsahovať tieto informácie:

- popis choroby, ktorá vyvolala podanie tohto návrhu,
- faktory, ktoré vedú k potrebe vakcinácie mimo 20 km pásma okolo infikovaného chovu, medzi iným: možnosť plošného rozšírenia infekcie, postihnutie väčšieho počtu zvierat, hustota populácie vnímavých druhov, šírenie vektora choroby do ďalších geografických oblastí,
- veľkosť oblasti, v ktorej sa nariadi vykonanie vakcinácie, bude určená na základe dohovoru medzi hlavným veterinárnym lekárom, národným centrom a skupinou odborníkov a na základe podrobných znalostí rizikovej oblasti, ohrozenej ďalším rozšírením choroby,
- počet jednotlivých druhov vnímavých zvierat, ktoré budú vakcinované,
- subtypy očkovacej látky, ktoré budú použité,
- systém používaný na identifikáciu a registráciu vakcinovaných zvierat,
- opatrenia, ktoré budú nariadené na obmedzenie pohybu zvierat.

**Miesta všetkých chovov s vnímavými zvieratami**, určenými pre vakcináciu, budú vyznačené na mape alebo mapách príslušných mierok s vyznačením približného počtu zvierat v každom chove.

Ďalší veterinárni lekári, technickí a administratívni zamestnanci budú pridelení vakcinačnému centru, aby bol zabezpečený plynulý priebeh bez narušenia činnosti miestneho centra pre tlmenie chorôb.

#### **Vybavenie vakcinačného centra:**

- dostatočné množstvo očkovacej látky,
- zariadenia pre transport a uskladnenie očkovacej látky,
- vybavenie pre sterilizáciu pomôcok napríklad viacdávkových striekačiek,

- odpadové nádoby pre použité pomôcky na vakcináciu, prázdne fľaše od očkovacích látok a ďalší rizikový odpad,
- ochranné odevy pre vakcinačný tím,
- dezinfekčné prostriedky a vedrá, kefy a špongie pre osobnú dezinfekciu vakcinačného tímu,
- zariadenie na fixáciu zvierat počas vakcinácie,
- dostatočná zásoba formulárov, ktoré sa budú vyplňať počas núdzovej vakcinácie.

Administratívni pracovníci centra dohodnú pre vakcinačný tím **stretnutia s chovateľmi** a pritom požiadajú o potrebnú pomoc pri vakcinácii, fixácii zvierat a o ďalšiu pomoc, ktorá bude potrebná a zistia podrobnosti o aktuálnych počtoch zvierat v danom chove. Návštevy za účelom vakcinácie bez predchádzajúceho dohovoru by mali byť výnimkou.

**Vakcinačný tím** dostane zoznam chovov, ktoré má navštíviť, čas návštev a približný počet zvierat v chove.

Po príchode do chovu, na ktorom budú zvieratá vakcinované, veterinárny lekár vysvetlí podmienky vakcinačnej kampane majiteľovi alebo zodpovednej osobe.

Členovia vakcinačného tímu sa oblečú do ochranného odevu a zabezpečia osobnú dezinfekciu pred vstupom do časti chovu, v ktorej sú zvieratá chované.

Pred vakcináciou musia byť **zvieratá klinicky vyšetrené**. Podozrenie, že zvieratá chovu sú infikované africkým morom koní, musí byť oznámené miestnemu centru pre tlmenie chorôb, ktoré zabezpečí vyšetrenie vlastnými úradnými veterinárnymi lekármi. Ak miestne centrum pre tlmenie chorôb o to výslovne nepožiadá, vakcinačný tím sa nebude do týchto vyšetrení zapájať, okrem upovedomenia chovateľa, že zviera je alebo zvieratá sú podozrivé a vzťahujú sa na ne obmedzujúce opatrenia.

Ak sa nepodarí okamžite vylúčiť výskyt ochorenia v stáde, vakcinácia nebude vykonaná. Ak sú zvieratá bez klinických príznakov africké moru koní, môže byť vakcinácia vykonaná.

Každé **vakcinované zviera bude identifikované** jasnou, nezmazateľnou značkou aplikovanou schválenou metódou v súlade s požiadavkami Európskych spoločenstiev. Budú **vedené záznamy** počtu zvierat každého druhu, ktorým bola podaná očkovacia látka.

Je dôležité, aby boli zabezpečené **opatrenia, aby nevzniklo riziko rozšírenia infekcie činnosťou vakcinačného tímu**, a aby proti vakcinačným tímom v prípade následných epidémií v danej oblasti neboli vznesené obvinenia z nebanlivosti.

Pred odchodom z chovu bude vyplnený **vakcinačný záznam pre chov** v dvoch kópiách s podpisom majiteľa alebo zodpovednej osoby, jedna kópia bude ponechaná v chove.

O vykonaní vakcinácie bude informované národné centrum pre tlmenie chorôb ako aj miestne centrum pre tlmenie chorôb.

Príslušný orgán veterinárnej správy môže ako **výnimku zo zákazu premiestňovania** povoliť premiestňovanie zvierat rodu koňovité v rámci pásiem rovnakého štatútu v prípade očkovaných zvierat, ak uplynulo od ich očkovania najmenej 60 dní a hlavný veterinárny lekár o tom informoval Európsku komisiu.

### **Mäso z vakcinovaných zvierat**

Mäso zo zvierat, ktoré boli počas kampane vakcinované, a ktoré boli presunuté na zabitie na označený bitúnok:

- sa buď spracuje alebo označí špeciálnou pečiatkou uvedenou v osobitnom predpise<sup>1</sup>. Toto sa vykoná v prevádzkarni určenej príslušným orgánom. Mäso sa zašle do uvedenej prevádzkarne pod podmienkou, že zásielka je pred odoslaním zapečatená a počas prepravy zostane zapečatená,
- sa bude predávať výlučne v oblasti určenej národným centrom pre tlmenie chorôb

<sup>1</sup>Nariadenie ES 853/2004 a Nariadenie ES 854/2004

## Príloha č. 8

### Miestne centrá pre tlmenie chorôb

#### **Zloženie**

Vedúci miestneho centra

#### Tímy

- koordinačný
- administratívny
- epizootologický
- eradikačný
- vakcinačný
- kontrolný

#### ***Koordinačný tím***

základné úlohy

- poplach podľa poplachového plánu
- príprava informácií médiám
- príprava info faxov
- organizácia stretnutí – súkromní veterinárni lekári, chovatelia, spotrebitelia
- organizácia denných porád, diskusií na úrovni miestneho centra
- príprava rozhodnutí

*poplachový plán* – plán činnosti po obdržaní hlásenia o podozrení na výskyt choroby povinnej hláseniu

- informácia regionálnemu veterinárnemu lekárovi
- okamžité prešetrenie chovu a nariadenie opatrení v prípade potvrdenia podozrenia na africký mor koní úradným veterinárnym lekárom
- informácia regionálnemu veterinárnemu lekárovi
- ďalšie vyšetovanie chovu a odber vzoriek
- organizácia transportu vzoriek
- aktivácia miestneho centra pre tlmenie chorôb
- informácia susedným regiónom

#### ***Administratívny tím***

základné úlohy

- administratívne vymedzenie ochranného pásma a pásma dohľadu
- zaznamenávanie údajov o chovoch a zvieratách
- vydávanie a publikácia nariadení
- stanovenie časového plánu a organizácia odberu vzoriek a klinického prešetrovania chovov

#### ***Epizootologický tím***

základné úlohy -

- zaznamenávanie faktov
- klinické vyšetovanie a odber vzoriek
- stanovenie rozsahu vzorkovania vykonávaného eradikačným tímom
- epizootické šetrenie

- okamžité informovanie susedných regiónov o kontaktoch zvierat z ohniska choroby
- príprava podrobnej správy o epizootickej situácii
- zhodnotenie epidemiologických údajov

### ***Eradikačný tím***

#### základné úlohy

- kontrola dezinfekčných zariadení
- plánovanie usmrtenia a neškodného odstránenia zvierat, krmiva a materiálov
- usmrtenie a neškodné odstránenie
- vzorkovanie usmrtených zvierat
- oceňovanie zvierat
- kontrola dezinfekcie
- čistenie a dezinfekcia zariadení

### ***Kontrolný tím***

#### základné úlohy

- kontrola premiestňovania zvierat
- kontrola prepravy usmrtených zvierat
- kontrola kafilerického zariadenia
- kontrola bitúnkov, rozrábkární
- kontrola iných poľnohospodárskych služieb

## Príloha č. 9

### Vybavenie miestnych centier pre tlmenie chorôb.

Miestne centrá pre tlmenie chorôb, trvale alebo dočasne zriadené pri regionálnych veterinárnych a potravinových správach majú k dispozícii kancelárske zariadenie, vrátane:

- kancelársky nábytok, fotokopírky a pod. alebo schopnosť okamžite to zariadiť,
- systémy počítačového zaznamenávania, špeciálne vypracované pre ohniská,
- predtlačené formuláre, ako sú:
  - formálne oznámenia o obmedzení,
  - oceňovanie,
  - epizootologické správy,
  - oznámenia za účelom zverejnenia,
  - sledovanie požiadaviek a správ,
  - povolenia premiestňovaní.

Miestne centrá pre tlmenie chorôb, trvale alebo dočasne zriadené pri regionálnych veterinárnych a potravinových správach majú nasledovné vybavenie

- telefónne a faxové spojenie; aspoň jedna linka vyhradená pre komunikáciu s národným centrom pre tlmenie chorôb, mobilný telefón,
- zariadenie na zistenie GPS súradníc,
- systém zakladania údajov - elektronické spracovávanie,
- mapy územia spádovej oblasti (1 : 50 000, resp. 1 : 10 000),
- zoznam osôb a organizácií (a ich adresy) v spádovej oblasti, ktoré treba skontaktovať v prípade vzniku choroby; tento zoznam obsahuje:
  - orgány miestnej správy zodpovedné za opatrenia pri tlení choroby,
  - políciu,
  - colnice,
  - iné odborné služby, ktoré môžu navštevovať chovy,
  - súkromných veterinárnych lekárov,
  - regionálne komory súkromných veterinárnych lekárov,
  - prepravcov dobytku a mäsa,
  - dodávateľov na farmy,
  - kafilérie,
  - nákupcov /oceňovateľov zvierat/,
  - výrobcov krmív,
  - firmy vykonávajúce DDD (spoločnosti na vykonávanie dezinfekcie, dezinsekcie a ničenie hlodavcov),
  - poľovnícke organizácie, výstaviská,
  - bitúnky a výrobné mäsových výrobkov,
  - chovateľské zväzy,
  - telekomunikácie,
  - miestne orgány komunálnej hygieny a technické služby (odstraňovanie odpadov),
  - dodávateľov na farmy,
- systém informovania tlače a iných médií, aby verejnosť bola informovaná o zavedených opatreniach,
- zariadenia na čistenie a dezinfekciu pracovníkov, oblečenia a vozidiel,

- sklady materiálu, v ktorom je nasledovné vybavenie:
  - ochranné odevy,
  - dezinfekčné a dezinsekčné prostriedky, detergenčné prípravky a mydlá,
  - čerpadlá, lopaty a motyky (škrabky),
  - zariadenie na bezbolestné usmrcovanie zvierat, prípravky na zmárnenie a iné prostriedky na tento účel,
  - pitevné a vzorkovacie súpravy,
  - tabule a výstražné oznámenia na použitie v zamorených chovoch, ochrannom pásme a pásme dohľadu,
  - mapy (1 : 50 000 a 1 : 10 000),
  - vybavenie na vykonávanie vakcinácie,
  - pohotovostná taška a pohotovostný kufor.

Regionálny veterinárny lekár musí vedieť zabezpečiť

- vozidlá,
- pohonné hmoty,
- čerpadlá, lopaty a motyky (škrabky),
- letovacie lampy (zariadenia na opaľovanie),
- prenosné postrekovače a vybavenie na vykonávanie dezinfekcie,
- zariadenia na prepravu kadáverov do kafilerického zariadenia v zapečatených dopravných prostriedkoch v dostatočnom počte.



## Príloha č. 10

### **Zoznam národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade afrického moru koní**

- Ministerstvo pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja SR,
- Zväz chovateľov koní,
- Štátne závodisko Bratislava š. p.,
- Národný žrebčín Topoľčianky š. p.,
- Plemenárske služby SR,
- Plemenárska inšpekcia SR,
- Zväz únie mäsiarov,
- Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora,
- Kafilerické podniky,
- Iné.